

Onderwijsvisie
2025-2030

Kansrijk ontwikkelen in Breda

Onderwijsvisie
2025-2030

Kansrijk ontwikkelen in Breda

Voorwoord

Beste lezer,

'De wereld aan je voeten'. Dat gevoel gaf mijn docent Nederlands mij – en de hele klas – op de middelbare school. Dat we alles konden bereiken wat we wilden. Zij wist ook heel goed dat iedereen op een andere manier leert en dat iedereen dus ook iets anders nodig heeft om goed te kunnen presteren. Voor de één was dat een extra schouderklopje, voor de ander een uitdagender boek en voor weer een ander wat extra uitleg. Zij had dan ook geen klas vol leerlingen die het onderwijs-systeem moest doorlopen, maar zag individuen met unieke eigenschappen, talenten en interesses. Ze was daarmee haar tijd vooruit, ze bracht passend onderwijs in de praktijk en creëerde zo gelijke kansen.

Zij heeft destijds echt een vuurtje aangewakkerd bij mij. Een vuurtje dat ook door deze onderwijsvisie loopt: Breda wil een stad zijn waar iedereen gelijke kansen krijgt, ongeacht je afkomst of omstandigheden. Want niet iedereen in Breda heeft dezelfde mogelijkheden om dromen na te jagen of talenten te benutten. Meer kansengelijkheid maakt hét verschil. Goed onderwijs levert daar een belangrijke bijdrage aan.

Goed onderwijs is voor mij: onderwijs dat zich ontwikkelt en aanpast aan wat de samenleving van ons vraagt. Dat is niks nieuws, maar wordt met het razendsnelle tempo waarin de samenleving verandert wel nóg urgenter. 'Stilstand is achteruitgang' gaat voor het onderwijsveld dan ook zeker op. Dat vraagt nogal wat van onze onderwijspartners.

Het onderwijs en de gemeente hebben veel overlap als het gaat om de maatschappelijke opgaven die er zijn en de uitdagingen die in een snel tempo op ons afkomen. De veranderende samenleving, de toenemende digitalisering en de schuivende normen en waarden: ze maken dat de samenleving nog meer de school in komt. De scholen willen hard werken aan de basisvaardigheden en aan inclusief onderwijs, maar ze hebben nog zoveel meer te doen en tonen zich op nog veel meer thema's betrokken. Dat vraagt om focus. Bijvoorbeeld nog meer op praktijkgericht onderwijs – ook voor havo en vwo – en techniek. Zodat jongeren klaar zijn voor de arbeidsmarkt van morgen.

Goed onderwijs gaat om meer dan het aanbieden van de juiste vakken. Het gaat ook om goed burgerschap. Zoals omgangsvormen, wat we zien gebeuren in de wereld, hoe we daarop reageren en daarin met respect met elkaar omgaan. In onze samenleving van vandaag vervagen normen steeds vaker en neemt polarisatie toe. Dan is het geen overbodige luxe om aandacht te geven aan hoe we met elkaar omgaan. Daar moeten we al jong mee beginnen. Onze kinderen en jongeren zijn de wereldburgers van morgen. Die toekomst moeten ze sterk toegerust tegemoet treden. Ook het onderwijs heeft daar een belangrijke rol in. Bij deze uitdagingen wil ik graag samen met partners in en om het onderwijs optrekken, zodat we elkaar versterken.

Mijn docent Nederlands maakte toen al wereldburgers van ons. En wist ook al hoe belangrijk het is om de juiste vaardigheden te leren en talenten in iedereen te ontwikkelen. Haar kracht was dan ook om iedere leerling als mens te zien en daar de context op aan te passen. Kansengelijkheid pur sang. Dat is precies wat er nodig is om onderwijs te laten slagen. Met docenten, bestuurders en medewerkers die oog hebben voor het individu. En die in staat zijn de omgeving zo vorm te geven dat een kind het beste uit zichzelf kan halen. Ik gun iedereen dat bijzondere 'de-wereld-aan-je-voeten'-gevoel. En natuurlijk zo'n docent die ik had!

Arjen van Drunen
Wethouder Onderwijs

Inhoud

1. Inleiding	8
Waarom deze onderwijsvisie?	10
Hoe zijn we tot deze visie gekomen?	11
Drie opgaven in de onderwijsvisie	12
Missie Kansrijk ontwikkelen	14
2. Rolneming, samenwerking en mensenwerk	16
Rollen en verantwoordelijkheden	18
Samen aan de slag	20
Passie en mensenwerk	22
3. Trends, ontwikkelingen en leefwerelden	24
Landelijke trends	26
Bredase trends	27
De vier leefwerelden	28
4. De opgaven	30
4.1 Gelijke kansen	32
4.1.1 Pedagogische basis	33
4.1.2 Multifunctionele accommodaties en integrale kindcentra	35
4.1.3 Basisvaardigheden	38
4.1.4 Voldoende onderwijspersoneel	41
4.1.5 Verlengde schooldag	42
4.2 Toekomstvaardig en praktijkgericht opleiden	44
4.2.1 Praktijkgericht onderwijs	45
4.2.2 Toegepaste technologie & creativiteit	48
4.2.3 Digitalisering en flexibilisering	50
4.2.4 Techniekeducatie vanaf jonge leeftijd	51
4.2.5 Maatwerkdiploma's en deelcertificaten	53
4.3 Burgerschap: een fijne stad voor iedereen	54
4.3.1 Democratie en kennis van de maatschappij	55
4.3.2 Maatschappelijke betrokkenheid	55
4.3.3 Omgangsvormen, pesten en veiligheid	58
4.3.4 Ouderbetrokkenheid	59
4.3.5 Diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie	61
5. Slot	64
Samenvatting	66
Vervolg	68
6. Bijlagen	70
1 Financiële paragraaf Onderwijsvisie	72
2 Begrippenlijst	76
3 Afkortingen	80
4 Bronnenlijst	82

1

Inleiding

Breda wil een stad zijn waar ieder kind, iedere jongere en iedere volwassene maximale kansen krijgt om te worden wie die wil zijn in de samenleving. Waar je ook geboren bent, opgroeit of woont in de stad. Onderwijs en educatie zijn de belangrijke sleutels daarvoor.

In het onderwijs zijn het opdoen van kennis en het leren van basisvaardigheden als lezen, schrijven, taal en rekenen belangrijk. Maar de blik op de wereld en de toekomst is breder. We willen leerlingen voorbereiden op wat er van hen wordt verwacht om verantwoordelijk en zelfredzaam mee te doen in de samenleving. Onderwijs is vooral ook de plek waar kinderen 'mens' worden. Waar ze leren van anderen, zich kunnen spiegelen aan elkaar en met hun dromen en talenten een weg leren vinden in de samenleving. In deze visie gaat het ook over (jong) volwassenen. Er zijn steeds meer bewoners die behoefte hebben aan extra taalondersteuning. Omdat ze Nederlands als tweede taal hebben of omdat ze laaggeletterd zijn. Daarnaast willen we volwassenen soms omscholen naar kansrijke beroepen.

Waarom deze onderwijsvisie?

De afgelopen jaren investeerden het onderwijsveld en de gemeente volop in de kwaliteit van het Bredase onderwijs. Dat leidde tot mooie successen, zoals het realiseren van de Oekraïense school, de EnergieCampus en de afspraken rondom onderwijshuisvesting. Resultaten waar we heel erg trots op zijn.

De komende jaren is er nog meer nodig. Want de wereld om ons heen verandert steeds sneller: Technologisch, economisch en sociaal-maatschappelijk. Het gaat zó snel dat het amper bij te houden is. De kans dat groepen bewoners in Breda achterop raken is hierdoor nog groter geworden. Sterker nog: door verschillende rapporten die rond het programma Verbeter Breda zijn opgesteld, weten we dat het met een deel van Bredanaars heel goed gaat, maar dat een ander deel van de Bredanaars veel zorgen heeft over bijvoorbeeld geld, gezondheid of de toekomst van hun kinderen. We voelen een grote verantwoordelijkheid om dit te voorkomen. Samen met de onderwijsinstellingen en andere maatschappelijke partners gaan we daar zo goed als dat kan op inspelen. Dat hebben we de afgelopen jaren ook al gedaan. De belangrijkste vraag die we nu hebben is: hoe geven we jonge Bredanaars de juiste vaardigheden mee om mee te doen in de samenleving, kansen te pakken en zich klaar te stomen voor de wereld van morgen en de arbeidsmarkt van de toekomst?

Daarbij zijn veel factoren van invloed. De belangrijkste ontwikkelingen die we daarbij zien is dat er een groot arbeidstekort is in met name technische en praktijkgerichte sectoren, dat de basisvaardigheden van kinderen in Nederland afnemen, de hulpvragen van jongeren toenemen en dat sociale omgangsvormen veranderen. Daarom is het belangrijk dat we in deze onderwijsvisie prioriteiten

bepalen die nodig zijn om kinderen in Breda klaar te maken voor een kansrijke toekomst. Vanzelfsprekend hebben ouders of verzorgers hierin de eerste verantwoordelijkheid, maar kunnen het onderwijsveld en de gemeente daarnaast het verschil maken.

Met deze onderwijsvisie brengen we focus aan op de drie opgaven die we zien: **Gelijke kansen, Toekomstvaardig en praktijkgericht opleiden en Burgerschap**. Dit zijn de belangrijkste opgaven die we samen met het onderwijsveld willen aanjagen en faciliteren. Elke opgave bestaat uit vijf thema's die focus bieden voor de inzet van de gemeente en de samenwerking met het onderwijs en maatschappelijke partners. De opgaven geven ons richting bij de strategische beleidskeuzes die we moeten maken voor het onderwijsbeleid in Breda in de periode 2025-2030.

Hoe zijn we tot deze visie gekomen?

De basis voor deze visie is een uitgebreid participatietraject en bureauonderzoek. Dit begon met leeswerk en het raadplegen van partners in en om het onderwijs in Breda via een digitale enquête. Daarna volgden een startbijeenkomst, verdiepende gesprekken en een inspiratiesessie.

Tijdens het participatietraject was er periodiek overleg met een klankbordgroep, de Kompasgroep. Deze groep bestond uit Bredase onderwijsprofessionals. Zij namen deel op persoonlijke titel. Aan hen is op verschillende momenten advies gevraagd over het proces of over de inhoud.

Ook hebben we ons laten adviseren door een aantal professionals, zoals van de Algemene Onderwijsbond, docenten van Avans Hogeschool, Docenten van het Jaar 2022 en 2023 en het bestuur van LAKS. Het BBKO (de besturen voor kinderopvang, PO en VO) gaven eveneens hun inbreng voor het leggen van de focus, het bepalen van opgaven en het benoemen van de bijbehorende thema's voor deze onderwijsvisie.

Deze onderwijsvisie staat bovendien niet op zichzelf. De opgaven vallen voor een deel samen met andere beleidsterreinen en ontwikkelingen. Daarom hebben we binnen de gemeente Breda gesproken met collega's van Stedelijk Beleid en Sociaal Domein. Beleidsterreinen met overlappende opgaven zijn onder andere Verbeter Breda, de verschillende Waardenetwerken, Jeugd, Economie, Cultuur, Gezondheid, Veiligheid en Diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie. Kortom, we raadpleegden een breed scala aan breed-, dwars- en meedenkers.

Raadplegen Participatietraject (extern)

Adviseren Gesprekken (intern & extern)

Figuur 1
Participatietraject

Drie opgaven in de onderwijsvisie

1. Gelijke Kansen
2. Toekomstvaardig en praktijkgericht opleiden
3. Burgerschap: een fijne stad voor iedereen

Deze onderwijsvisie focust op kansrijk ontwikkelen voor Bredanaars van 0 tot 100+ jaar. Het is onze basis voor prioriteiten en keuzes, voor nu en in de toekomst. Die benoemen we in het nog op te stellen uitvoeringsprogramma. We geven bij elk thema aan welke rol we pakken om deze waar te maken. Op persoonlijk niveau zetten we in op gelijke kansen. Op stedelijk niveau richten we ons op toekomst- en praktijkgericht leren, met de focus op Toegepaste Technologie & Creativiteit. En op maatschappelijk niveau gaan we aan de slag met burgerschap.

Gelijke kansen

We willen een stad zijn waarin iedere inwoner gelijke kansen krijgt om zich te ontwikkelen. Daarvoor is goed onderwijs onmisbaar. Want niet iedereen in Breda heeft dezelfde mogelijkheden om dromen na te jagen, talenten te benutten of op een volwaardige manier onderwijs te volgen. Gelijke kansen betekent niet dat iedereen dezelfde ondersteuning en aandacht nodig heeft. Juist omdat omstandigheden verschillen, moeten we onze aandacht en ondersteuning specifiek richten op personen, scholen of buurten. Zo zorgen we voor meer gelijkwaardige posities. Aan de slag gaan met gelijke kansen is daarom de eerste opgave in deze visie. Wij sluiten daarmee aan bij de ambities van Verbeter Breda: alle kinderen en jongeren in Breda kunnen in 2040 worden wie ze willen zijn en elke Bredenaar krijgt voldoende kansen aangeboden om zelf het leven waardevol in te richten.

Toekomstvaardig en praktijkgericht opleiden

De tweede opgave in deze visie is Toekomstvaardig en praktijkgericht opleiden. Dat het onderwijs inspeelt op wat er in de samenleving nodig is, is van alle tijden. Die samenleving verandert nu sneller dan ooit. Technologische, digitale en maatschappelijke ontwikkelingen vereisen nieuwe of andere vaardigheden. Toekomstvaardig opleiden richt zich op het ontwikkelen van brede vaardigheden en competenties die leerlingen voorbereiden op de toekomst en hen helpen flexibel en succesvol te navigeren in een veranderende wereld. Praktijkgericht onderwijs legt de nadruk op het opdoen van praktijkervaring, zoals op jonge leeftijd kennis maken met techniek en het vergroten van de digitale vaardigheden. Dit bereidt leerlingen voor op de praktische vaardigheden voor de toekomst. Met deze opgave sluiten we aan bij de ambitie van de economische visie van Breda, waarbij we inzetten op Toegepaste Technologie & Creativiteit en het Actieplan Arbeidsmarkt.

Burgerschap: een fijne stad voor iedereen

Burgerschap is een onmisbare pijler in de onderwijsvisie. De manier waarop we in Breda met elkaar omgaan, aan de samenleving meedoen en helpen om die vorm te geven zijn bouwstenen voor een fijne stad. De basiswaarden van onze samenleving zijn vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. Dit zijn kernwaarden die in de huidige tijd aan het schuiven zijn en het vraagt inzet van iedereen om ze te beschermen. De gemeente voelt zich de eerstverantwoordelijke om hier eigenaarschap voor te nemen en wil hier dan ook flink op in gaan zetten. Wij voelen het als een hoge prioriteit om de basiswaarden voor iedere Bredase burger te garanderen. Ook willen we de betrokkenheid van burgers bij de samenleving vergroten. Burgerschap is ook één van de wettelijke taken die het onderwijs uitvoert. Sinds 2021 moeten scholen actief burgerschap en sociale cohesie bevorderen. Het onderwijs bereikt ieder kind en iedere jongere. Daarom gaan we als gemeente samen met maatschappelijke partners aan de slag met de derde opgave in deze visie: Burgerschap: een fijne stad voor iedereen.

Missie Kansrijk ontwikkelen: de tussenstand in 2030

In 2030 hebben we belangrijke stappen gezet voor de opgaven in deze visie. De hieronder genoemde ambities zijn daarbij ons kompas.

In 2030 is Breda een gemeente waarin grote stappen zijn gezet richting kansen-gelijkheid. Het aantal hulpvragen van jongeren is verminderd door de inzet op het versterken van de pedagogische basis. Ook het aantal doorverwijzingen naar het speciaal onderwijs ligt meer in lijn met het landelijke gemiddelde. Via integrale kindcentra en door multifunctionele accommodaties is er complete aandacht voor de ontwikkeling van onze jonge en oudere inwoners. Veel scholen hebben een verlengde schooldag, waar kinderen hun talenten ontwikkelen. Op basisvaardigheden is er een gezinsaanpak en laagdrempelige ondersteuning in wijken. In het onderwijs zijn doorlopende leerlijnen gerealiseerd, ook op het gebied van Toegepaste Technologie & Creativiteit. Bovendien is er ruimte voor praktijkgericht leren, ook binnen havo en vwo. Al op jonge leeftijd is er aandacht voor techniek-educatie, waardoor geen kind van school gaat zonder kennis te hebben gemaakt met techniek. Inwoners hebben de kans zich te ontwikkelen tot mondige wereld-burgers via deelname aan initiatieven op burgerschap. Er is een grotere maatschappelijke betrokkenheid en de veiligheid in en om de scholen is toegenomen. De ouderbetrokkenheid is vergroot en er is meer aandacht voor diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie. In 2030 is Breda een gemeente waar het veilig en fijn is om naar school te gaan of te studeren. We gaan ervan uit dat we ook na 2030 zullen moeten werken aan deze opgaven.

2

Rolneming, samenwerking en mensenwerk

Rollen en verantwoordelijkheden

Wettelijk

Het Rijk, de onderwijsbesturen en de gemeente hebben verschillende verantwoordelijkheden en rollen. Die zijn in de wet vastgelegd:

- Het Rijk is de wetgever, zorgt voor de financiering en houdt toezicht op de onderwijskwaliteit via de Inspectie voor het Onderwijs.
- Kinderopvang- en schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor onderwijsinhoud, schoolorganisatie en personeel.

De gemeente heeft verschillende wettelijke taken als het gaat om onderwijs:

- De gemeentelijke taak op het gebied van onderwijshuisvesting is de zogenoemde zorgplicht. Dit houdt in dat de gemeente verantwoordelijk is voor voldoende en geschikte ruimte voor het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs. In Breda hebben we de uitvoering van de zorgplicht gedecentraliseerd. BreedSaam doet dit voor het primair onderwijs en Building Breda voor het voortgezet onderwijs. De afspraken daarover met beide partners zijn vastgelegd in doordecentralisatie overeenkomsten (DDO).
- Het doel van de Leerplichtwet is dat elk kind zich zo optimaal mogelijk kan ontwikkelen. Iedere gemeente heeft ambtenaren om toezicht te houden op de naleving ervan. De taken voor Breda zijn georganiseerd binnen het Regionaal Bureau Leren (RBL) West-Brabant.
- Het doel van de Aanpak voortijdig schoolverlaten (VSV) is voorkomen dat jongeren zonder startkwalificatie van school gaan. Doorstroomcoaches begeleiden schoolverlaters terug naar school, werk of een andere dagelijkse activiteit. Ze doen dat voor jongeren tot 27 jaar. Ook dit hebben we georganiseerd binnen het Regionaal Bureau Leren (RBL) West-Brabant.
- Het doel van passend onderwijs is te zorgen dat elk kind een plek heeft op een school die past bij zijn kwaliteiten en mogelijkheden. Het liefst op een school in de eigen buurt. Ook als het gaat om extra ondersteuning. In Breda werken schoolbesturen samen in het RSV Breda eo (het regionaal samenwerkingsverband passend onderwijs) voor het opstellen van ondersteuningsplannen. Er zijn twee RSV'en: voor primair en voor voortgezet onderwijs. Als gemeente stemmen we de samenhang tussen onderwijs en onze jeugd, specifiek passend onderwijs, af met het RSV tijdens het Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) met de gemeentebestuurders.
- Het doel van de verordening Leerlingenvervoer is om leerlingen naar primair en voortgezet speciaal onderwijs te vervoeren als zij (of hun ouders, verzorgers of vrijwilligers) dat niet zelf kunnen. Het kan gaan om vervoer met de bus of om een tegemoetkoming in de kosten van eigen vervoer.

- Het doel van Onderwijsachterstandenbeleid (OAB) is het verkleinen van achterstanden bij peuters, kleuters en leerlingen. Onze doelgroep zijn kinderen die in beeld komen via onderwijsachterstand scores.
- Het doel van Voor- en Vroegschoolse Educatie is om peuters (van 2,5 tot 4 jaar) met een mogelijke (taal)achterstand voor te bereiden op de basisschool en te zorgen dat kleuters zonder achterstand naar groep 3 kunnen. VVE-klassen besteden extra tijd aan taal, rekenen, motoriek en sociale vaardigheden. Dit gebeurt op de kinderdagverblijven (voorschool) en op de basisschool in groep 1 en 2 (vroegschool). De Rijksoverheid heeft kaders opgesteld op basis waarvan gemeenten bepalen welke kinderen in aanmerking komen. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor goede locaties voor voorschoolse educatie.
- Het doel van Volwasseneneducatie is te zorgen dat volwassenen zelfredzamer worden en/of beter mee kunnen doen in de maatschappij. Het cursusaanbod in de regio bestaat uit Nederlandse taal, lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden voor niet-inburgeringsplichtige volwassen inwoners van regio West-Brabant. Dit zijn mensen met Nederlands als eerste of tweede taal.

Leerlingenvervoer in Breda

Sommige kinderen die naar het speciaal onderwijs gaan, wonen op meer dan 6 km afstand van hun school. Zij kunnen in aanmerking komen voor een vervoersvoorziening in het kader van de verordening Leerlingenvervoer. Voor veel ouders is het vanzelfsprekend dat ze vervolgens gebruikmaken van het door de gemeente georganiseerde busvervoer. Wij zetten in op ouderparticipatie en zelfredzaamheid van kinderen. Daarom stimuleren we het gebruik van eigen vervoer en praktijk-coaching van kinderen die een stap naar zelfstandige deelname aan het verkeer kunnen maken. We zien dat kinderen zo vaardigheden aanleren die de zelfredzaamheid de rest van hun leven vergroot. Natuurlijk zullen wij ons altijd in blijven zetten om de meest kwetsbare ouders of verzorgers en kinderen te helpen waar dat nodig is. We zetten daarom altijd in op maatwerk en werken sámen met de scholen en de hulpverleners in en om die gezinnen.

Vaak is het ook al voldoende om de gezinnen te ondersteunen met een training voor het gebruik van openbaar vervoer, een gratis busabonnement of een kilometervergoeding voor het gebruik van eigen auto of fiets.

Gemeentelijke rolgeving

In deze onderwijsvisie onderscheiden we verschillende rollen die de gemeente kan hebben. We zijn hierin geïnspireerd door de rollen die de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB) onderscheidt.¹ Als gemeente hebben we de volgende als het gaat om onderwijs:

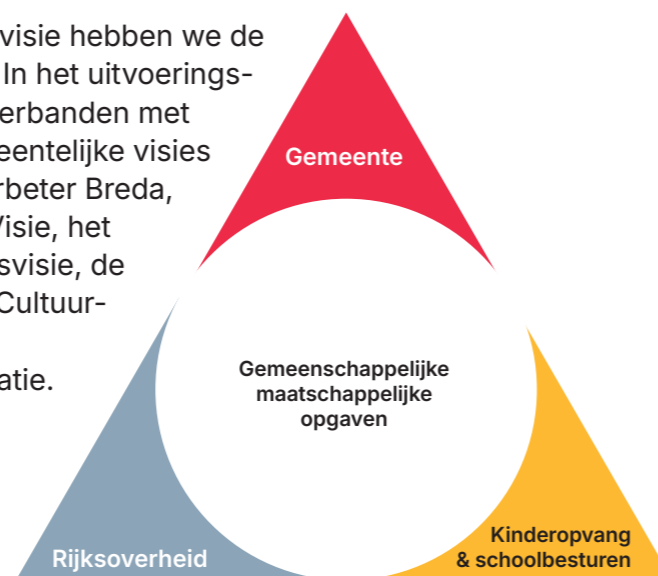
- **Initiatiefnemer:** het (financieel) opstarten van initiatieven en activiteiten. Hierin gaan we partnerschappen aan en leiden we het proces.
- **Facilitator:** het creëren van (financiële) randvoorwaarden voor initiatieven en activiteiten, zoals het bieden van een (overleg)structuur en het begeleiden van het proces.
- **Aanjager:** het resultaat- en actiegericht aanjagen van lopende initiatieven en activiteiten.
- **Verbinder:** het verbinden van organisaties, initiatieven en activiteiten om gezamenlijke doelen te bereiken.²

Samen aan de slag

De gemeente, onderwijsinstellingen, partnerorganisaties en het bedrijfsleven kunnen de opgaven die spelen in het onderwijs niet zelfstandig oplossen. Dat kan alleen door samen te werken.

Om resultaten te boeken, moeten we focussen op het samen aanpakken van de gemeenschappelijke maatschappelijke opgaven in deze visie. Samenwerken is anderen uitnodigen op jouw terrein. Zo zorg je voor een gezamenlijk speelveld waarbij iedereen zijn eigen mogelijkheden beschikbaar stelt. Dat gebeurt vanuit je eigen rol en verantwoordelijkheden. Daarom trekken we als gemeente overall waar dat kan samen op met het Rijk en de schoolbesturen. Waar we kunnen, vullen we elkaar aan. Niet met een vast eindbeeld, maar in een open proces.

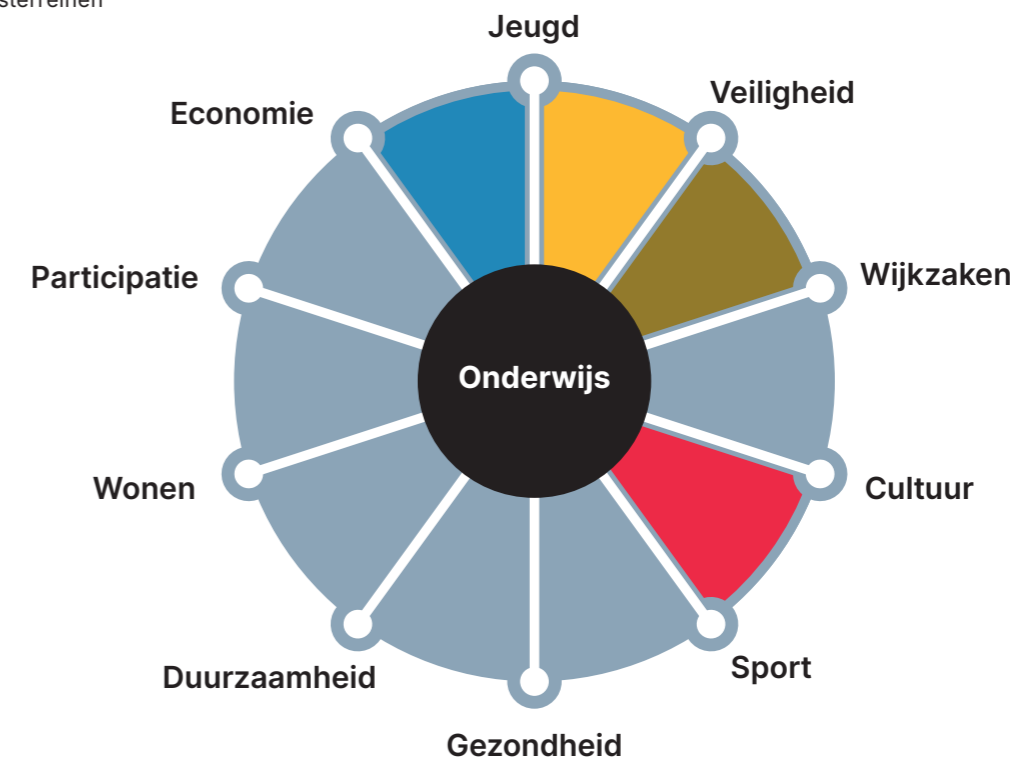
Voor elk van de drie opgaven in deze visie hebben we de thema's bepaald waarop we inzetten. In het uitvoeringsprogramma leggen we in de praktijk verbanden met samenwerkingspartners, andere gemeentelijke visies en programma's. Denk daarbij aan Verbeter Breda, de Waardenetwerken, Economische Visie, het Actieplan Arbeidsmarkt, de Veiligheidsvisie, de Woonvisie, de Gezondheidsvisie, het Cultuurbeleid, het Sportbeleid en de beleids-terreinen jeugd, wijkzaken en participatie.

Figuur 2
Het maatschappelijk speelveld

De figuur hieronder laat zien dat onderwijs veel haakjes heeft met andere beleidsdomeinen. Door domeinen met elkaar te verbinden, krijg je dat gezamenlijk speelveld waar we het over hadden: waar de acties en interventies plaatsvinden. De accenten in deze visie maken dat de driehoek onderwijs, economie en jeugd het meest dominante speelveld is. Maar ook in andere combinaties liggen er opgaven. Zoals in de driehoek onderwijs, sport en cultuur voor de thema's bewegen en cultuureducatie. En in de driehoek onderwijs, jeugd en veiligheid voor preventie en zorg. Met wijkzaken erbij wordt dat speelveld zelfs breder. In het uitvoeringsprogramma maken we de haakjes en activiteiten op die speelvelden concreet.

Figuur 3
Relaties met andere beleidsterreinen

Passie en mensenwerk

"Als ik ergens in geloof, dan ga ik ervoor. Ik ben klein begonnen met dingen die ik wilde veranderen en ben onderaan, bij mezelf, begonnen. We hebben een team dat gelooft in elkaar. Dan ga je gewoon beginnen en dan zie je dat het werkt."

Magda Pattiiha,
Docent van het jaar 2023-2024 in het speciaal onderwijs

Er gebeurt in Breda veel in het onderwijs. Wij waarderen die energie en initiatieven en we zijn trots op onze scholen. Enthousiaste leerlingen, gepassioneerde docenten en gemotiveerde besturen leveren veel kennis en energie: precies dat hebben we nodig voor een succesvolle aanpak van de opgaven die spelen in het onderwijs.

Onderwijs is mensenwerk. Wat we persoonlijk betekenen voor een ander zorgt voor bevestiging en vertrouwen. De grote betekenis van die persoonlijke rolname en passie kwam keer op keer naar voren bij het participatietraject in de aanloop naar deze visie. We staan open voor initiatieven die bijdragen aan de opgaven en gericht zijn op samenwerking.

Oekraïense school

De slagkracht van onze scholen en de toewijding van onze individuele professionals kwam in 2023 wel heel bijzonder tot uiting. Namelijk bij het vinden van oplossingen voor de onderwijshuisvesting en bemensing van de Oekraïense school. Bij de start van het schooljaar in 2023 was de school aan de Tuinzigtlaan op tijd klaar voor de Oekraïense school en een aantal klassen van de ISK. Dit kregen we voor elkaar door samen te werken en onze rollen met passie op te pakken. We zijn trots op dit resultaat en hebben waardering voor de veerkracht en energie die de professionals hierbij hebben.

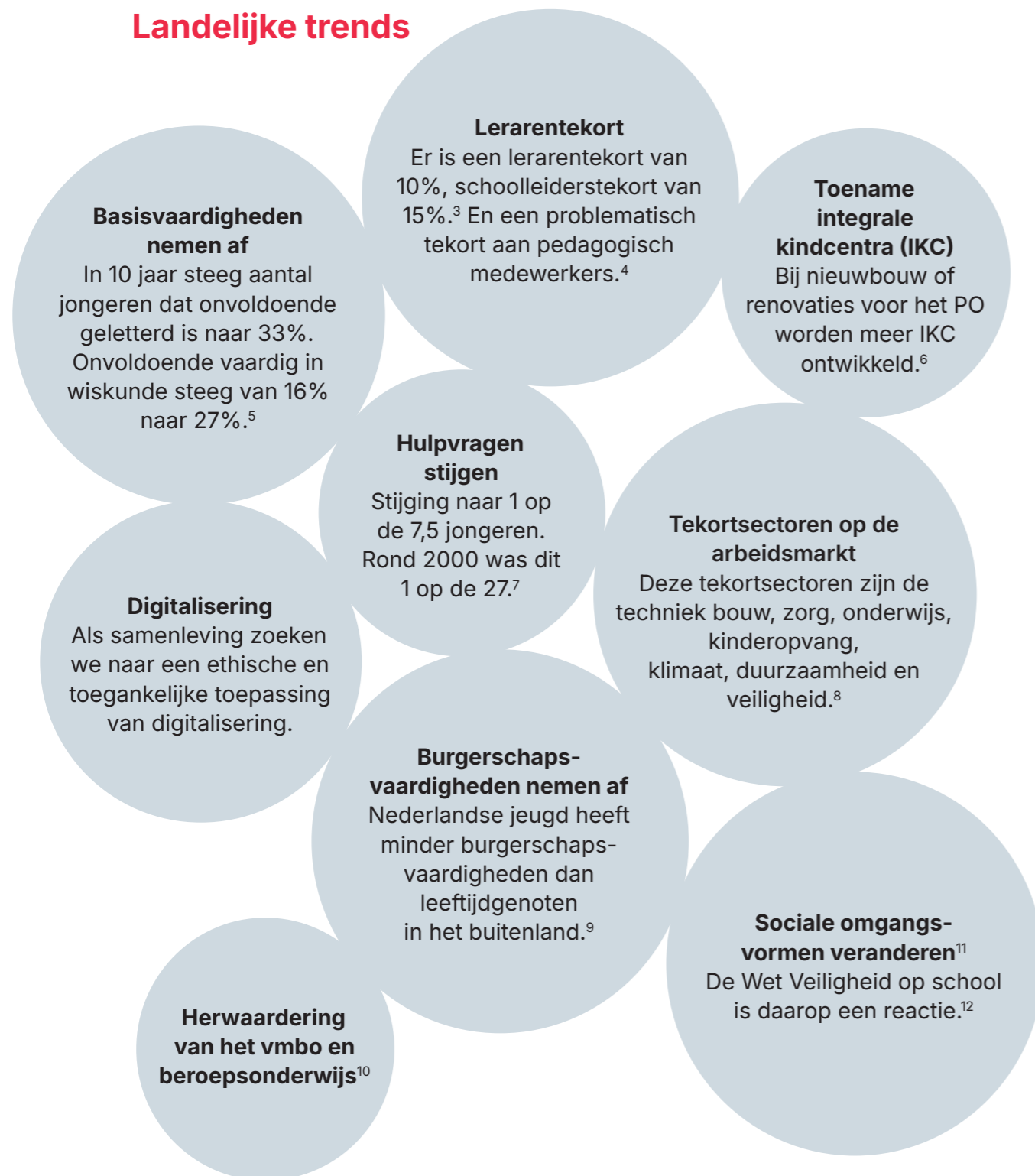
3

Trends, ontwikkelingen en leefwerelden

Zowel landelijk als lokaal zien we een aantal trends in het onderwijs. Deze trends zijn relevant voor het bepalen van visie en richting. Ze maken dat we kiezen voor de prioriteiten die er nu liggen. Daarnaast stellen we ons in op de verwachte bezuinigingen vanuit het Rijk (richting 2026) en de koers van een nieuw kabinet. Dit kan namelijk consequenties hebben voor de trends en ontwikkelingen die we hieronder noemen. En voor de mogelijkheden die we als gemeente hebben bij de uitvoering van het beleid en de opgaven in deze onderwijsvisie.

Landelijke trends

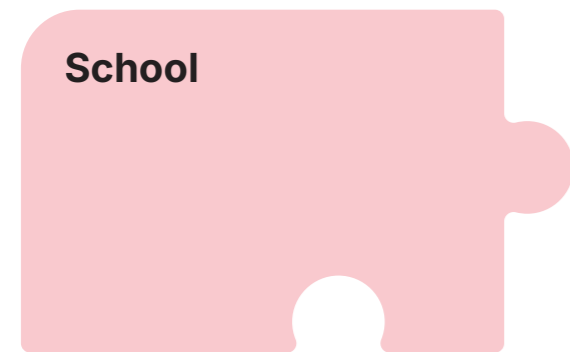

Bredase trends

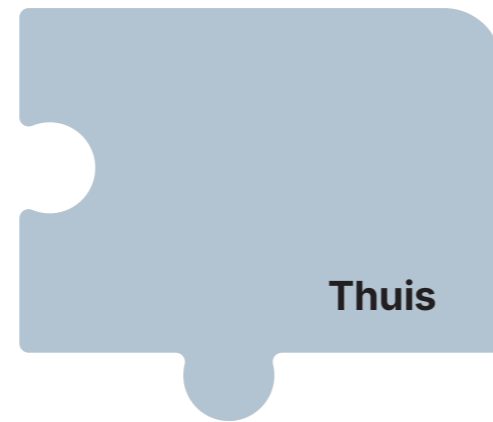
De vier leefwerelden

Iedereen beweegt zich in vier leefwerelden. Als gemeente spelen we in elk van die werelden een rol in de randvoorwaarden.

Kinderen en jongeren brengen veel tijd door in de kinderopvang, bij een gastouder, in de klas of in en om het onderwijsgebouw. Daarom is het belangrijk dat dit een veilige, gezonde en sociale omgeving is waar zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. We sluiten hierbij aan bij de doelstellingen van Verbeter Breda en het Waardenetwerk Kansrijke Jeugd. Vanuit onze verantwoordelijkheid als gemeente zetten we in op onderwijshuisvesting in een gezond schoolklimaat. Daarnaast kunnen scholen aansluiten bij de Gezonde Schoolaanpak.

Via de Gezondheidsvisie 'Gedurfd, gezond en gelukkig!'²¹ zorgen we onder andere voor groene schoolpleinen, voedselbossen en moestuinen bij basisscholen en kinderopvangcentra.²² In 2023 won Breda de 'Gouden Wortel', de prijs voor de 'schooltuinvriendelijkste' gemeente van Nederland. Dit laat zien dat we ons samen met scholen inzetten voor een gezonde schoolomgeving.²³

Ouders of verzorgers zijn primair verantwoordelijk voor het scheppen van een thuissituatie die de randvoorwaarden biedt om tot leren te komen. Daarop zijn verschillende factoren van invloed zoals waarden en normen die met de opvoeding worden overgedragen, een veilige thuissituatie en de sociaal-economische mogelijkheden van het gezin om maatschappelijk mee te doen. Gezinnen kunnen op deze punten enorm van elkaar verschillen. We hebben er oog voor dat er gezinnen zijn die geen schoolkosten en onvoldoende maaltijden kunnen bekostigen. Voor de kinderen uit deze gezinnen willen we samen met de onderwijsinstellingen van betekenis zijn vanuit Verbeter Breda, via gratis schoolontbijt en armoedebeleid. Belangrijk is dat je thuis de ruimte hebt om huiswerk te maken of om te studeren. Dat betekent ook dat je thuis voldoende rust ervaart om te kunnen ontspannen. Niet ieder kind of iedere jongere heeft zo'n thuissituatie. Voor deze kinderen kan een multifunctionele accommodatie (MFA) de uitkomst zijn om zich te kunnen focussen en om te ontspannen. Het is niet voor ieder kind vanzelfsprekend om zelfstandig naar school te gaan. Voor deze leerlingen kan leerlingenvervoer een oplossing zijn. Dit regelt de gemeente vanuit de wettelijk taak voor leerlingenvervoer.

Voor kinderen en jongeren kan het lastig zijn om te schakelen tussen de wereld op straat, school en thuis. In de aanloop naar deze visie vertelden verschillende partners dat 'de straatcultuur de school binnenkomt'. Dit levert ook een aantal zorgwekkende ontwikkelingen op, zoals het verslechteren van de fysieke veiligheid rondom school en crimineel en delictgedrag. Hierdoor kunnen kinderen zich in sommige wijken onveilig voelen. We zijn vastbesloten om deze problemen aan te pakken. Dat doen we samen met scholen en jeugdwerkers door in te zetten op Preventie met Gezag en de aankomende Veiligheidsvisie.²⁴ Zo zorgen we voor een betere veiligheid rondom school.

Tegelijkertijd is het ook belangrijk dat kinderen een veilige en groene omgeving hebben om in te spelen. Breda wil graag een stad in een park zijn. Daarom investeert de gemeente o.a. in natuurspeeltuinen in zoveel mogelijk wijken. Zo kunnen kinderen buitenspelen in een omgeving die bijdraagt aan hun welzijn, wat ook weer een positieve invloed heeft op hun gevoel van veiligheid en verbondenheid met de wijk.

Een steeds groter deel van ons leven speelt zich online af. Dit zorgt dat we makkelijker bereikbaar en transparanter kunnen zijn, bijvoorbeeld als het gaat om het contact tussen ouders of verzorgers en school. Maar sociale media kunnen ook een verzwakkend effect hebben op ons welbevinden. In samenhang met de gezondheidsvisie zetten we onder andere in op (mentale) gezondheid. Helaas is ook cybercriminaliteit een onderdeel van de online-wereld. Het is belangrijk dat jongeren (en ouderen) zich hiervan bewust zijn en signalen leren herkennen, zodat die online-wereld voor hen veilig en vertrouwd is. In Breda zetten vrijwillige cyberambassadeurs zich in om hun Bredase wijk- en buurtgenoten bewust te maken van cybercriminaliteit. Daarnaast biedt Breda lespakketten aan over Cyberpesten, om de bewustwording onder scholieren te vergroten.

4

De opgaven

4.1 Gelijke kansen

De eerste opgave van deze visie is Gelijke Kansen. We willen een stad zijn waarin iedere inwoner gelijke kansen krijgt om zich te ontwikkelen. Daarvoor is goed onderwijs onmisbaar. Want niet iedereen in Breda heeft dezelfde mogelijkheden om dromen na te jagen, talenten te benutten of op een volwaardige manier onderwijs te volgen. We vinden het belangrijk dat alle kinderen in Breda de kans krijgen te worden wie ze willen zijn. Ongeacht hun afkomst of waar hun wieg heeft gestaan. We leggen de lat hoog en gaan ervan uit dat kinderen en volwassenen, onderwijs en begeleiding krijgen dat aansluit op hun potentie en persoonlijke gedrevenheid. De verwachtingen zijn per individu anders. We willen dat ieder kind en volwassenen de mogelijkheid heeft zijn dromen na te jagen en op een volwaardige manier aan het onderwijs en de samenleving mee kan doen. Daarom gaan we extra inzetten op voorschoolse educatie in Verbeter Breda wijken, blijven

we de verlengde schooldag ondersteunen en zetten we in op deskundigheidsbevordering van het onderwijspersoneel en pedagogisch medewerkers. Dit zorgt er ook voor dat kinderen beter hun talenten en interesses kunnen ontdekken. Gelijke kansen betekent niet dat iedereen dezelfde ondersteuning en aandacht nodig heeft. Juist omdat omstandigheden verschillen, moeten we onze aandacht en ondersteuning specifiek richten op personen, scholen of buurten. Zo zorgen we voor meer gelijkwaardige posities.

Deze insteek sluit aan bij de Gelijke Kansen Alliantie en de ambities rondom kansen-gelijkheid van het Rijk. Daarnaast sluiten we ook zoveel mogelijk aan bij het programma Verbeter Breda.

4.1.1 Pedagogische basis

Voor leerlingen is er in Breda de juiste ondersteuning. De inzet is om de ondersteuning te bieden binnen het regulier onderwijs en via preventie zorgvragen te voorkomen. Dit doen we door meer hulpverlening te bieden op de scholen. Tegelijkertijd is Breda trots op haar speciaal onderwijsscholen. Hier komt belangrijke expertise samen en worden jongeren kansen geboden tot ontwikkeling die op dat moment aansluit bij hun behoeften. Het doel is kinderen de juiste ondersteuning te bieden en voor waar dat echt niet anders kan blijven we inzetten op ondersteuning in speciaal onderwijs. We gaan de kennisdeling tussen speciaal en regulier onderwijs versterken. Hiermee versterken we de beweging om kinderen zoveel mogelijk binnen het regulier onderwijs te houden. Daarmee houden we het speciaal onderwijs beschikbaar voor de kinderen die dit het hardste nodig hebben. Ter illustratie; we hebben gemerkt dat we een groter wordende groep in het reguliere onderwijs niet kunnen bieden wat zij nodig hebben om tot ontwikkeling te komen. Zij raken gefrustreerd en komen met klachten thuis te zitten of op een dagbesteding. Om dit te voorkomen, zetten we op verschillende doelgroepen projecten in. Een voorbeeld hiervan, specifiek voor de groep hoogbegaafde en hooggevoelige kinderen, is dat we onderzoeken met het voortgezet onderwijs door middel van een tijdelijke observatieklas wat deze kinderen nodig hebben om tot ontwikkeling te komen en hoe we deze opgebouwde expertise uit kunnen breiden naar alle scholen om uitval in de toekomst te voorkomen.

Het is belangrijk dat het onderwijs niet alleen gericht is op het overdragen van kennis, maar ook op het welzijn van kinderen. We ondersteunen het onderwijs op een zodanige manier dat er een pedagogisch klimaat ontstaat waarin ieder kind en zijn omgeving écht gezien wordt. Dat is afhankelijk van de school, haar populatie en de wijk. Een concreet voorbeeld van deze ondersteuning is de tijdelijke inzet van een pedagogisch medewerker in de klas. Niet alleen om kinderen te begeleiden, maar juist de docent te ondersteunen in het leren herkennen van negatieve prikkels bij kinderen met emotie-regulatie problemen. Hierdoor kan de docent eerder de-escaleren, wat zorgt voor meer rust en minder spanning.

Een gebleken neveneffect hiervan is dat de klasgenoten die hun opgebouwde spanning alleen thuis uiten, door meer rust in de klas ook thuis minder escalaties hebben.

De vier leefwerelden (school, thuis, in de wijk en online) en de sociale relaties hierbinnen en hiertussen vormen samen de pedagogische basis. In Breda werken onderwijs, kinderopvang, jeugdhulp en gemeente samen om de pedagogische basis in en rond het onderwijs te versterken. Dit doen wij door middel van projecten op twee bewegingen:

1. Versterken pedagogisch klimaat in het onderwijs; zodat het welbevinden van alle kinderen verbetert en zij daardoor beter in staat zijn om 'te ontwikkelen'.
2. Versterken van de verbinding tussen school, familie en wijk.

Concreet betekent dit dat we werken met meer oog voor het pedagogische klimaat van andere leefwerelden van kinderen, zoals ook de familie en de wijk. Het verbeteren van het klimaat in die werelden en het versterken van de verbinding daartussen. We investeren ongelijk op collectief niveau om een gelijkwaardige goede pedagogische basis te creëren voor alle kinderen. Het programma 'Samen werken aan de basis' doet dit samen met (de leefwereld) Onderwijs. Jeugdhulp vindt niet meer buiten het onderwijs plaats, maar wordt ondersteuning mét en in het onderwijs. De ambitie is dat ieder kind op de manier meedoet in het reguliere onderwijs en er minder losse hulpvragen ontstaan. Aan het einde van de schoolcarrière beschikt een kind over de juiste competenties om zich verbonden te voelen met én mee te kunnen doen in de samenleving.

Deze onderwijsvisie het Waardenetwerk Kansrijke Jeugd, de Hervormingsagenda jeugd²⁵, het programma Verbeter Breda en de beweging naar inclusief onderwijs bieden de kans om integraal aan de slag te gaan. We leren met elkaar hoe een collectieve aanpak individuele problemen kan voorkomen. Het programma 'Samen werken aan de basis' geeft concrete uitvoering aan deze beweging en geeft het onderwijs ondersteuning om de juiste randvoorwaarden te creëren die van invloed zijn op het mentaal welbevinden van de leerlingen en het maatschappelijke rendement.

De lessen en ervaringen die we opdoen in het programma, nemen we mee bij het ontwikkelen van de nieuwe werkwijze. Onderwijs, jeugdhulp, kinderopvang en ouders of verzorgers werken daarin nauw samen en bieden zo kinderen een sterke pedagogische basis.

Als gemeente hebben we het initiatief genomen voor het programma Samen werken aan de basis. In de uitvoering zijn we aanjager en facilitator. We versterken hiermee onze ambitie op passend onderwijs, waarbij we werken aan inclusievere onderwijsvoorzieningen.

'It takes a village to raise a child'

Samen werken aan de basis

Inzet van pedagogisch medewerker (meneer Bert) op onderbouw vmbo Bredero is een succes.

"Onze docenten geven aan niet meer 'handelingsverlegen' te zijn. Een voorbeeld is de casus van Wesley (gefingerde naam). Wesley begon zich in november 2023 ineens anders te gedragen. Door meneer Bert kwamen we erachter dat er in december een rechtszaak voor onder toezichtstelling (OTS) was gepland. De stress zorgde ervoor dat Wesley's lontje korter werd en dat hij vaker door docenten naar de time-outvoorziening op school werd gestuurd. Meneer Bert ging mee naar de rechtszaak en Wesley voelde zich gesteund door school in zijn privésfeer. Meneer Bert leerde de docenten Wesley's triggers te herkennen. Hierdoor kunnen zij eerder anticiperen op mogelijke escalaties. Wesley wordt nu minder vaak naar de time-outvoorziening gestuurd en doet harder zijn best. Ook omdat hij het goed wil doen voor 'meneer Bert'."

4.1.2 Multifunctionele accommodaties en integrale kindcentra

Multifunctionele accommodaties (MFA's) versterken de randvoorwaarden voor meer samenhang binnen een wijk. Daarom willen we zorgen voor meer MFA's, verspreid over Breda. Op die plaatsen vindt dan de inhoudelijke afstemming plaats rondom opgaven voor de wijk of voor een specifieke groep. Dit kan doordat verschillende professionals elkaar op de locatie treffen. Er zijn veel voordelen voor de deelnemers in een MFA: ze kunnen elkaars ruimten en faciliteiten in het gebouw gebruiken en inhoudelijke of publieksactiviteiten op elkaar afstemmen. Voor de wijkbewoners is een MFA een vindplek voor informatie en kan het een ontmoetingsplek zijn. Het is belangrijk dat de wijk zelf aangeeft waar behoefte aan is voor het aanbod in een MFA. Dit kan een specifiek soort BSO zijn, gericht op sport of cultuur, maar ook een bibliotheek, ontmoetings- of vergaderruimte.

We zien de meerwaarde van MFA's in het onderwijs en van de samenwerkingsverbanden voor de Integrale Kind Centra (IKC). In een IKC werken de deelnemers samen vanuit een gezamenlijk pedagogisch concept en ligt de focus op de doorlopende leerlijn van kinderopvang naar basisschool. Een IKC kan in een MFA worden ondergebracht.

We zetten in op de educatieve samenhang tussen voorschoolse educatie (VVE), kinderopvang (KO), primair onderwijs (PO) en buitenschoolse opvang (BSO). Dat bevordert preventie, dus het tijdig signaleren en aanpakken van achterstanden en kansenongelijkheid. Samen met onze partners zullen we telkens als er (vervangende) nieuwbouw of een grote renovatie van maatschappelijke accommodatie (ook scholen) aan de orde is, de mogelijkheid van een MFA of IKC meenemen en onderzoeken. Uitgangspunt daarbij is dat de gezamenlijke deelnemers binnen het MFA de benodigde financiën opbrengen.

In het algemeen geldt voor de kwaliteit van onderwijshuisvesting dat duurzaamheid en gezonde scholen uitgangspunten zijn bij de bouw en renovaties. In de afgelopen jaren heeft het Rijk hiervoor specifieke uitkeringen beschikbaar gesteld. De gemeente en de schoolbesturen hebben financieel ook bijgedragen. Een aantal schoolbesturen is nog volop bezig met de uitvoering en aanpassingen aan het gebouw. Bij nieuwe scholen zullen we maximaal aandacht geven aan circulariteit, duurzaamheid, gezondheid en de mogelijkheden die de energietransitie biedt.

Onze rol in de multifunctionele accommodaties is facilitator en aanjager. Via de wettelijke taak op onderwijshuisvesting faciliteert de gemeente de ontwikkeling van MFA's. Vanuit onze gemeentelijke ambitie zullen we als gemeente Breda waar dat kan als aanjager en verbinder partijen aanzetten om een IKC te vormen.

Multifunctionele accommodaties (MFA) in Breda

In Breda gebeurt de nieuwbouw en de renovatie van de scholen voor primair en speciaal onderwijs in overleg tussen de gemeente en de schoolbesturen. Voor de komende 8 jaar staat een aantal projecten op de planning: de renovatie van basisschool Singel en de nieuwbouw van de basisscholen Rosmolen en JF Kennedy. De momenteel beschikbare middelen maken het nog onzeker of ook de nieuwbouw van het Bredacollege in diezelfde periode haalbaar is. Naast deze nieuwe ambities is op dit moment het renovatieproject van basisschool de Weerijns in voorbereiding. Daarbij wordt de kinderopvang één van de partners. De bedoeling is dat er meer partners die relevant zijn voor de school en de wijk deel gaan uitmaken van de MFA.

Bij al deze ontwikkelingen gaan we samen met het onderwijs en (maatschappelijke) partners na wat de meerwaarde van een MFA voor de betreffende wijk of het onderwijsconcept kan zijn. De ruimtelijke mogelijkheden, de behoefte van de school, partners en wijk zijn bepalend voor de samenstelling van de MFA.

4.1.3 Basisvaardigheden

De deelnemers van het participatieproces vinden basisvaardigheden, zoals Nederlandse taal, lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden, erg belangrijk en tegelijkertijd laat het PISA-onderzoek zien dat de basisvaardigheden Nederlandse taal en rekenen onder jongeren afnemen. Dat moet anders. Het onderwijs is hier zelf hard mee aan de slag. Ook wij dragen daaraan bij als gemeente.

We zetten in op voor- en vroegschoolse educatie (VVE). Samen met de consultatiebureaus, kinderopvang en basisscholen bereiken we een deel van de Bredase kinderen tussen 2 en 6 jaar. Die krijgen extra taal- en andere ontwikkelactiviteiten, zodat deze leerlingen zonder of met een kleinere achterstand naar groep 3 kunnen. Samen met de kinderopvangorganisaties en basisscholen maken we VVE voor bepaalde doelgroepen toegankelijker met een aantal financiële maatregelen. We onderzoeken daarbij ook de financiële mogelijkheden rondom het afschaffen of vergoeden van de ouderbijdrage. Hierdoor versterken we de doorlopende leerlijn voor een bredere doelgroep. Naast de aandacht voor VVE vinden we cultuureducatie heel belangrijk voor de cognitieve ontwikkeling van kinderen in de kinderopvang of bij gastouders.

Met de Bredase onderwijsbesturen is het visiedocument Nieuwkomersonderwijs vastgesteld. Hierin staat onder andere dat de reguliere scholen zich voorbereiden om kinderen met een andere moedertaal dan Nederlands zo snel mogelijk te laten instromen. Zo vindt integratie in het onderwijs en in de woonwijk sneller plaats. Het document is een mooi voorbeeld van hoe de onderwijspartners samenwerken om kinderen beter en sneller te laten integreren in het reguliere onderwijs en hoe ze daarmee hun kansen in de samenleving vergroten. De gemeente is voor deze opgave behalve initiatiefnemer en facilitator ook aanjager, om ervoor te zorgen dat we deze gezamenlijke ambitie zo snel mogelijk kunnen waarmaken.

We blijven ook, samen met het onderwijs, bezig met extra taalondersteuning in en om het onderwijs. Zoals met het programma De zachte landing voor kinderen die vanuit het nieuwkomersonderwijs op de reguliere scholen 'landen'.²⁶

In Breda willen we de cyclus van laaggeletterdheid van bewoners van alle leeftijden doorbreken. Daarom nemen we ouders of verzorgers mee in de aanpak van basisvaardigheden. We werken naar een Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid.

School van ons allemaal (Familieschool)

In het concept Familieschool in Amsterdam komen zorg, talentontwikkeling en de aanpak van onderwijsachterstanden samen. In Breda gaan we, geïnspireerd door het Amsterdamse voorbeeld, het concept van de familieschool introduceren.

In deze aanpak werken de verschillende partijen en aanbieders samen bij de (brede) ondersteuning van het kind en het gezin. Die samenwerking is erop gericht dat een kind het beste uit zichzelf kan halen en talenten kan ontwikkelen. In de Familieschool Amsterdam krijgen scholen de ruimte om aan die gezinsgerichte samenwerking zelf invulling te geven.

In Breda gaan we ervoor zorgen dat school de vertrouwde plek is om als kind én ouder hulp te vragen, te ontwikkelen en te groeien. We zetten daarbij in op MFA's, zodat de school dé plek is voor de wijk. Dat betekent dat niet alleen kinderen zich kunnen ontwikkelen, maar dat ook van de ouders wordt verwacht dat zij zich ontwikkelen door bijvoorbeeld taallessen te volgen. Deze vorm van wederkerigheid kan alleen succesvol zijn door een goede samenwerking tussen gezinnen, het onderwijs, de gemeente en de sociale partners in de wijk.

In Breda betekent dit dat we ook inzetten op het hiervoor al beschreven programma 'Samen werken aan de basis'. Het principe daarvan is dat de school een plek is waar ondersteuning in en voor de klas beschikbaar is, als dat nodig is. We nemen de thuissituatie mee in de benadering van oplossingen.

De Familieschool heeft een Verlengde Schooldag, waarmee we interesses verbreden en talenten laten ontdekken. Bovendien biedt het kansen om onderwijsprofessionals te ontlasten. Gepassioneerde professionals op het gebied van sport, cultuur en praktijk bieden inspiratie, nieuwe lesstof en verdieping, terwijl de onderwijsprofessional aan de lat staat voor onderwijs en daarvoor ook meer ruimte krijgt.

Veel scholen zijn al scholen voor allemaal. Maar ze lopen ook tegen beperkingen aan, in tijd, capaciteit en middelen. Wij gaan daar verandering in brengen. Met gezamenlijke, gerichte interventies op pedagogische basis, een gezinsgerichte benadering, ondersteuning van onderwijsprofessionals en samenwerking in de wijk willen we scholen in staat stellen om alles uit zichzelf, de kinderen en hun ouders/verzorgers te halen.

Onze ambitie is dat kinderen en ouders of verzorgers de Nederlandse taal leren, bijvoorbeeld op de kinderopvanglocatie of school van hun kinderen.

Ze leren de Nederlandse grammatica, maar doen ook praktische kennis op over hoe het schoolsysteem werkt of hoe je een passende keuze maakt voor de middelbare school. Het betrekken van ouders of verzorgers en de school als laagdrempelige plek voor ontwikkeling sluit aan bij het concept Familieschool zoals dat (bijvoorbeeld in Amsterdam) in praktijk wordt gebracht. Daarin is aandacht voor onderwijsachterstanden en zorg, en ligt het accent sterk op taal- en talentontwikkeling.

Voor volwassenen kunnen basisvaardigheden een uitdaging zijn. Hier zetten we onder andere op in vanuit onze wettelijke taak op volwasseneneducatie. Vanuit deze taak bieden we cursussen aan gericht op taal, rekenen en digitale vaardigheden voor niet-inburgeringsplichtige volwassenen. De focus ligt op zelfredzaamheid en meedoen in de maatschappij. In Breda zetten we daarnaast in op lokaal, laagdrempelig meedoen met cursussen en vragen stellen. Zo kunnen volwassen inwoners op dit moment vragen stellen over (het leren van) basisvaardigheden via het inloopspreekuur van Digi-Taalhuis én de Digi-Taalpunten in wijken. Vragen stellen over digitale dienstverlening kan bij de Informatiepunten Digitale Overheid.

Onze rol hierin is facilitator en initiatiefnemer. Als gemeente hebben we wettelijke taken op VVE, onderwijsachterstandenbeleid en volwasseneneducatie. Daarnaast sturen we vanuit onze gemeentelijke ambitie lokaal extra op taal voor volwassenen, waaronder ouders of verzorgers.

Leesoffensief

Nederlandse jongeren lezen steeds minder vaak, minder goed en met steeds minder plezier. En dat terwijl lezen één van de basisvaardigheden is én voor alle leeftijden. De komende jaren gaan we het leesplezier bij kinderen en jongeren versterken door middel van een leesoffensief. Op dit moment versturen we in samenwerking met Nieuwe Veste de BoekStart-kaarten. Via deze weg hopen we dat veel Bredase kinderen al op jonge leeftijd lid worden van de bibliotheek. De komende jaren gaan we ons inzetten om dit meer te promoten en wordt een boekje ontwikkeld speciaal voor Breda. Daarnaast kijken we naar aansluiting bij landelijke leesevenementen, zoals de Nationale Voorleesdagen. Via deze initiatieven hopen we het leesplezier en de leesvaardigheid van jong en oud te vergroten.

4.1.4 Voldoende onderwijspersoneel

De schoolorganisatie en het personeelsbeleid zijn de verantwoordelijkheid van schoolbesturen. Als gemeente willen we er het maximale aan doen om besturen te ondersteunen om voldoende onderwijspersoneel in de school te hebben. Want ook voor Breda geldt dat het lerarentekort in de komende jaren verder toeneemt. In de praktijk gaat het zowel om het bevorderen van de instroom van nieuwe docenten als om het duurzaam behouden van onderwijspersoneel dat al voor de klas staat.

Het personeelstekort is echter niet alleen een uitdaging in het onderwijs, maar ook in de kinderopvang. Kinderopvangorganisaties ervaren een groeiend tekort aan gekwalificeerd personeel, waardoor de druk op bestaande pedagogisch medewerkers toeneemt. Net als in het onderwijs is het essentieel om nieuwe instroom te bevorderen en bestaand personeel te behouden.

De onderwijsbesturen zijn zelf al hard aan de slag geweest via de Regionale Aanpak Personeelstekort (RAP) Onderwijs. Ze werken nu aan het creëren van een landelijk netwerk van onderwijsregio's. Daarin ondersteunen regionale partijen elkaar bij de aanpak van personeelstekorten in het onderwijs. Als gemeente staan we open voor vragen die de schoolbesturen daarover aan ons hebben en waarvoor binnen de regelgeving mogelijkheden bestaan.

De gemeente vindt het belangrijk om bij te dragen aan het terugdringen van het personeelstekort:

- Binnen onze gemeente is het al mogelijk om als basis- of middelbare school voor een beperkt tarief een parkeervergunning aan te vragen voor een deel van het personeel.
- In de Woonvisie 'Thuis in Breda 2024-2040' staat dat gemeenten huisvestingsverordeningen kunnen opstellen waarin regels worden vastgelegd voor voorrang voor essentiële beroepen. De gemeente Breda onderzoekt de mogelijkheden voor onder andere docenten met lage en middeninkomens.
- In navolging van de lerarenlunches gaan we een netwerk faciliteren voor startende docenten. Het netwerk zal voor het eerst bij elkaar gebracht worden op uitnodiging van de onderwijswethouder. Deze heeft hierover contact met de schoolbesturen. Tijdens de bijeenkomst praten de docenten over gezamenlijke ervaringen, vraagstukken die hen bezighouden, hun samenwerking met maatschappelijke partners in de stad, en meer. Doel is dat startende docenten collega's in een gelijke situatie ontmoeten, met elkaar ervaringen delen (over het werk, de stad, praktische zaken) en van elkaar kunnen leren.

Feit is dat het huidige lerarentekort op korte termijn om praktische oplossingen vraagt. Voor de toekomst staan nieuwe ontwikkelingen op stapel die van invloed zullen zijn op de lespraktijk en die nog aanzienlijk zullen veranderen. Het gebruik van kunstmatige intelligentie (AI, artificial intelligence) en digitale applicaties zullen van invloed zijn op de rol van de docent en wellicht op de balans klassikale momenten en zelfstandig leren met behulp van allerlei tools. Het is goed om de toekomst op deze manier samen te verkennen, maar de actualiteit vraagt nu om praktische oplossingen.

In het kader van het uitvoeringsprogramma zullen wij creatieve en innovatieve ideeën voortvarend met elkaar beoordelen en waar mogelijk oppakken.

Omdat de gemeente geen wettelijke taken heeft op personeelsbeleid, is onze rol hierin facilitator en verbinder. We faciliteren maatregelen en ideeën die uit het onderwijsveld en de kinderopvangsector komen op het gebied van tekort aan onderwijspersoneel en verbinden organisaties met elkaar.

4.1.5 Verlengde schooldag

In het onderwijssysteem lijkt de focus soms te liggen op wat je niet kan in plaats van wat je wél kan. Er gaat meer aandacht uit naar achterstanden dan naar talent. Dat kan ontmoedigend werken en kinderen beperken in het najagen van hun dromen.

Talentontwikkeling heeft in de eerste plaats te maken met iedereen de kans te bieden om te kunnen worden wie die wil zijn en het laten groeien van vaardigheden en kennis die een kind heeft. Wij moedigen de onderwijsinstellingen aan om binnen het curriculum ruimte te geven aan specifieke interesses van leerlingen. En om daarvoor ook buiten de school (in de wijk, op de BSO, bij bedrijven, in de natuur, en meer) te kijken. Wij vinden het cruciaal om ook buiten schooltijd leerlingen stimulansen te bieden. Zo biedt de verlengde schooldag extra tijd en mogelijkheden om kennis te maken met sport, cultuur, natuur & duurzaamheid en beroeporiëntatie. Dit concept is onmisbaar voor zowel het primair als het voortgezet onderwijs.

Het aanbod kan ook gaan om praktische vaardigheden als typen en zwemmen, of bijvoorbeeld beroeporiëntatie. Door een gevarieerd aanbod kunnen kinderen en jongeren hun interesses en talenten ontdekken. De Educatiewijzer is één van de platforms waarop het aanbod samenkomt. Tijdens een jaarlijks overleg met schoolbesturen wordt besproken wat er in de Educatiewijzer komt te staan.

Met deze focus sluiten we aan bij het doel van Verbeter Breda: in 2030 is er op scholen in Bredase aandachtwijken een Rijke Schooldag of een variant daarvan. Dit is niet alleen een ambitie, maar een onmisbaar onderdeel van Verbeter Breda. De verlengde schooldag legt mede de basis voor gelijke kansen. Het biedt alle kinderen, ongeacht hun achtergrond, de mogelijkheid om nieuwe ervaringen op te doen, hun interesses te verkennen en hun potentieel volledig te benutten.

Het is nog onzeker of de financiering vanuit het Rijk beschikbaar zal blijven. Het voortbestaan van de verlengde (of verrijkte) schooldag vinden wij zo belangrijk dat wij ons hard maken voor het behoud hiervan. Wij spannen ons samen met scholen, maatschappelijke partners en het bedrijfsleven maximaal in om deze verrijking te behouden voor de Bredase leerlingen.

Onze rol hierin is aanjager en verbinder. Als gemeente hebben we geen directe invloed op het onderwijscurriculum, maar via het onderwijsachterstandenbeleid en het programma Verbeter Breda en Waardenetwerk Kansrijke Jeugd jagen we de verlengde schooldag aan en blijven we partijen op dit onderwerp verbinden.

4.2 Toekomstvaardig en praktijkgericht opleiden

De samenleving en technologie veranderen steeds sneller. Daardoor verandert ook de vraag aan opleidingen, studenten en docenten. Waar dat kan, moeten we daarop voorsorteren in het voorliggende primair en voortgezet onderwijs. Dat vraagt om onderwijs dat naar buiten, op de toekomst én de praktijk gericht is. Dat flexibel is en zich steeds kan en wil aanpassen aan een veranderende omgeving. Een omgeving die in een hoog tempo nieuwe kennis en vaardigheden vraagt.

We zien dat de arbeidsmarkt nu en in de toekomst staat te springen om jongeren met kennis van techniek en sterke digitale vaardigheden. Kennis die met name in het praktijkgericht onderwijs en beroepsonderwijs wordt opgedaan. Daarom gaan we ook leerlingen van havo en vwo kennis laten maken met praktijkgericht onderwijs. Zo kunnen ze zelf ontdekken of ze later liever met hun hoofd of handen willen werken.

We investeren in een doorlopende leerlijn voor praktijkgericht onderwijs en techniek. Hierbij richten we ons op de vroege onderwijsjaren én de beroepspraktijk. Zo zorgen we dat we kennis, interesse en praktijkvaardigheden doorgeven.

Een belangrijke rode draad in die leerlijn is talent. Breda wil een stad zijn die talent weet aan te trekken, te boeien, te verbinden en te binden. Veel van onze initiatieven zijn of worden daar ook op gericht. Daarmee sluiten we aan bij de economische visie van Breda en bij het Actieplan Arbeidsmarkt.

4.2.1 Praktijkgericht onderwijs

Voor de gemeente Breda is praktijkgericht onderwijs onlosmakelijk verbonden met toekomstvaardig opleiden. We streven ernaar dat praktijkgericht onderwijs de norm is voor iedere leerling in Breda. We zetten ons hier de komende jaren volop voor in.

Om als leerling te kunnen ontdekken of je later liever met je hoofd, handen of beide wil werken, is tijd en ruimte nodig om ervaring op te doen met de praktijk. In het huidige stelsel moeten de meeste leerlingen direct na de basisschool kiezen tussen theoretisch en praktisch leren. Een flink deel van de leerlingen verlaat het voortgezet onderwijs daardoor zonder praktische en beroepsgerichte leerervaring. Zij hebben hun interesse of talenten op dat gebied niet kunnen verkennen. Hier willen we verandering in brengen.

Op dit moment associëren we praktijk- en beroepsgericht leren vaak met een 'lager' onderwijsniveau. Daardoor is de maatschappelijke perceptie van het beroeps- onderwijs lager dan voor theoretisch of algemeen vormend onderwijs. En dat terwijl het een waardevolle en respectabele carrièrekeuze is. Het is belangrijk dat we ook ouders of verzorgers betrekken bij dit perspectief, zodat ook zij deze beroepen als waardevol en toekomstbestendig zien. Om het beeld van mbo als 'lagere scholing' te kantelen is het Introfestival in Breda een feest voor mbo én hbo studenten. Zo willen we duidelijk maken dat een mbo en hbo opleiding beide waardevol en van betekenis zijn.

Als gemeente willen we praktijkgericht onderwijs ook mogelijk maken binnen het primair en algemeen vormend onderwijs (gemengde en theoretische leerweg van het vmbo, havo en vwo). Op deze manier komen alle leerlingen in aanraking met theoretische én praktische vakken en kunnen ze een betere keuze maken voor een vervolgopleiding. Het mbo en het hbo heeft hiermee veel ervaring. Zij beschikken ook over materialen en educatiemateriaal dat bruikbaar is in het voortgezet onderwijs. We willen graag de samenwerking en uitwisseling tussen mbo en hbo en primair en voortgezet onderwijs op dit punt versterken.

Praktijkgericht onderwijs kan zowel in een school als in de praktijk bij een werkgever vorm krijgen. Het gaat om participerend leren in een praktijkomgeving, waarbij leerlingen direct werknemersvaardigheden ontwikkelen en daadwerkelijk te maken krijgen met de toepassing van technologie, innovatie en de dynamiek van de praktijk. We ondersteunen initiatieven zoals inspiratiesessies, stagemarkten en de samenwerking met bedrijven om praktijkervaring van leerlingen en studenten te vergroten. We zetten ons in om voor iedere leerling, ongeacht hun achtergrond, een passende stage of praktijkplaats te regelen die perfect aansluit bij hun interesses en leerbehoeften. Dit doen we door actief samen te werken met het bedrijfsleven en andere partners, zodat we een breed aanbod van stages kunnen bieden. We willen dat iedere leerling in elk leerjaar van het primair en voortgezet onderwijs een deel van de lestijd ervaring opdoet met techniek en andere praktijkvakken. Zo zorgen we dat leerlingen deze vaardigheden op tijd ontwikkelen en kunnen ontdekken waar hun talenten en persoonlijke interesses liggen. Praktijkgericht onderwijs is cruciaal om kinderen en jongeren te laten kennismaken met toekomstige praktische beroepen. Deze aandacht voor praktijkgericht onderwijs is in lijn met het Actieplan Arbeidsmarkt.

Alle Bredase onderwijsbesturen voor voortgezet onderwijs willen de komende jaren het praktijkgericht onderwijs verder vormgeven. Wij zijn trots op deze programmatische vernieuwing in het beroepsonderwijs in Breda. Als gemeente ondersteunen we aanpassingen daarvoor in de onderwijshuisvesting.

In dit alles hebben wij de rol van facilitator en aanjager. We faciliteren contacten en netwerken tussen bedrijven en scholen. Vanuit onze wettelijke taak op onderwijshuisvesting omarmen we innovaties in het onderwijs om praktijkgericht onderwijs voor alle Bredase leerlingen te bevorderen.

Praktijkgericht onderwijs

Het voortgezet onderwijs (VO) in Breda heeft voor onderwijshuisvesting in de nieuwe beleidsperiode (vanaf 2024) gezocht naar een krachtenbundeling van algemeen vormend onderwijs (AVO) en beroepsonderwijs (BO). In de theoretische leerweg (tl) van het vmbo en in het vwo- en havo-onderwijs lopen de scholen steeds meer aan tegen de theoretische gerichtheid van deze opleidingen. Dit zit een passende beroepsoriëntatie in de weg. Een probleem dat landelijk, en dus ook in Breda, speelt.

Voor het vmbo-tl betekent dit dat leerlingen steeds vaker voorsorteren op een studievervolg aan de havo. Terwijl een vervolgberoepsopleiding een betere aansluiting zou zijn. De instroom vanuit vmbo-tl leidt vaak tot uitval in havo-4. Het VO in Breda is overtuigd dat het belangrijk is dat leerlingen in het AVO kennismaken met praktisch ingericht onderwijs. Voor de onderwijshuisvesting zou dit kunnen betekenen dat de bestaande VO-schoolgebouwen worden toegerust met bijvoorbeeld praktijklabs. We denken aan het vormen van centra voor praktisch ingericht onderwijs waarvan alle leerlingen in het AVO in Breda gebruikmaken. Op die manier anticipeert VO Breda op de landelijke roep om praktisch ingericht onderwijs in aanvulling op de theoretische inrichting.

Het is belangrijk dat het VO binnen de bestaande onderwijsstructuur het AVO, van gymnasium tot vmbo-tl, kan verbinden met het beroepsonderwijs. Brede brugklassen zijn daarvoor een goed bestaand middel. Daarnaast werkt het VO in Breda samen bij de vitalisering van het vmbo-bk, de kaderberoepsgerichte leerweg. Het vmbo heeft landelijk een boost nodig. Zeker nu het belang van vakmanschap en vitale beroepen meer dan ooit zichtbaar is. Daarom gaat het VO in Breda investeren in nieuwe en bestaande gebouwen. De locatie Van Riebeecklaan biedt de kans om doelen concreet in te vullen: een moderne onderwijscampus met een schooloverstijgend praktijkcentrum dat bovendien bijdraagt aan een vitaal vmbo.

4.2.2 Toegepaste technologie & creativiteit

In Breda leggen we vanuit de economische visie de focus op toegepaste technologie & creativiteit (TT&C). Breda wil een broedplaats zijn voor technologische innovaties en creatieve oplossingen voor economische ontwikkelingen en maatschappelijke uitdagingen. We willen voorop lopen als stad waar je je kan laten bijscholen om een bijdrage te leveren aan TT&C en waar (lokaal) talent, bijvoorbeeld op het gebied van gaming, een podium krijgt.

Om dit waar te maken, is het essentieel dat onderwijs en bedrijven met elkaar uitwisselen, onderling samenwerken en afstemmen. Zij moeten samen (toekomstige) talenten in die sectoren boeien, binden en behouden. Dat gebeurt vanuit de Economische visie, het Actieplan Arbeidsmarkt en deze onderwijsvisie.

Onderwijs, bedrijven en talenten trekken samen op en vormen zo de basis voor de gewenste innovatieve ontwikkelingen. Het onderwijs speelt hierbij een elementaire rol, door het aanbieden van hoogwaardige opleidingen die gericht zijn op TT&C. Zo trekken ze niet alleen leerlingen en studenten aan, maar werken ze aan de basis voor een aantrekkelijke Bredase arbeidsmarkt. Eén waar jongeren zich aan willen verbinden voor een succesvolle carrière in Breda.

Studentenhuisvesting speelt een cruciale rol in het behoud van studenten voor de lange termijn voor onze arbeidsmarkt. Studenten moeten een kamer kunnen vinden en vervolgens kunnen doorstromen na afronding van hun studie. Via de Woonvisie wordt er ingezet op de bouw van 400-600 studentenwoonplekken t/m 2030 om de groei van het aantal uitwonende studenten mogelijk te maken. Met een focus op de betaalbaarheid en een gezamenlijke ontmoetingsplek. Hiermee wordt de onderwijsvisie ondersteunt waardoor toekomstig talent, ook op het gebied van TT&C, in Breda wordt behouden.

Er zijn in de stad op dit vlak van TT&C al veel kwaliteiten en initiatieven. Zowel bij onze bedrijven als bij onze kennisinstellingen. In het uitvoeringsprogramma leggen we bijvoorbeeld de relatie met initiatieven vanuit het mbo en hbo om jeugd en jongeren al zo vroeg mogelijk in het primair en voortgezet onderwijs kennis te laten maken met de praktijk van technologie en andere beroepssectoren.

Als gemeente nemen we hierin een actieve rol als aanjager en verbinder. Vanuit onze gemeentelijke ambitie leggen we verbindingen, organiseren we samenwerkingen en staan we ervoor open om, waar dat binnen onze mogelijkheden ligt, de verbinding tussen onderwijs en bedrijfsleven te faciliteren, kansen te creëren en te versterken, en initiatieven aan te jagen.

Gaming

We zijn trots op de gameopleiding van BUAs. De opleiding is één van de beste gameopleidingen van de wereld. Dit trekt studenten uit de hele wereld naar onze stad en we zetten Breda daarmee (internationaal) op de kaart. Het draagt bij aan de ontwikkeling van de stad als Internationale Hotspot voor Toegepaste Technologie & Creativiteit. Ook Avans Hogeschool, Curio en De Rooi Pannen bieden diverse opleidingen op het gebied van games. Zo zijn studenten voor serious games aan het juiste adres bij Avans Hogeschool, terwijl BUAs juist de wereld van e-leisure & events, e-sports & gaming bedient.

Voor het ontwikkelen van meer gamebedrijvigheid, het vasthouden van afgestudeerd talent in de regio en het inzetten van gametechnologie bij maatschappelijke vraagstukken in de regio, investeren BUAs, provincie Noord-Brabant en gemeente Breda gezamenlijk ruim € 13,4 miljoen in gaming. Samen met Stichting Breda Game City, Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM), REWIN West-Brabant, Braventure, Avans Hogeschool en Curio ondertekenden zij het convenant Breda Game Hub. De regio kan op deze wijze beter profiteren van de aanwezige kennis en expertise op dit gebied.

4.2.3 Digitalisering en flexibilisering

Via praktijkgericht onderwijs versterken we de aansluiting tussen onderwijs en de snel veranderende arbeidsmarkt. Naast kennis gaat dat om vaardigheden als digitale bekwaamheid en flexibiliteit. Digitale vaardigheden zijn essentieel in alle branches, van basisniveau tot geavanceerde data-analyse. Digitalisering is daarnaast ook een belangrijk middel om de leefbaarheid voor onze inwoners te verbeteren. We vinden het belangrijk dat Bredanaars blijven aansluiten op deze ontwikkelingen, niet alleen ouderen, maar ook jongeren. Wat de gevolgen hiervan zijn voor de medewerkers van de toekomst, is nog onbekend. Het is belangrijk dat we hier met elkaar over nadenken om te begrijpen wat dat voor het onderwijs betekent. In dat verband trekken we op met Bredata dat zich op digitalisering voor de gehele stad richt en waarbij de menselijke maat bij digitaliseren de aandacht heeft.

Flexibiliteit of wendbaarheid heeft te maken met verwachtingen en mindset over je eigen (professionele) rol. Het heeft ook te maken met het leren van vaardigheden die breed en duurzaam inzetbaar zijn. Bijvoorbeeld bij de wisselende vraag op de arbeidsmarkt. Daarnaast is het ook belangrijk om op te hoogte te blijven van belangrijke ontwikkelingen. De aandacht voor duurzaamheid en de energietransitie zijn hier voorbeelden van.

Het vraagt om op een andere manier naar je professionele toekomst te kijken dan voor de meeste mensen gebruikelijk was. In zekere zin gaat het om een houding waarbij een leven lang leren gewoon is. Voor veel mensen is dat niet vanzelfsprekend. Wat de een als kans ziet, betekent voor een ander onzekerheid.

Vanuit de gemeentelijke ambitie willen we actief aandacht vragen voor deze vaardigheden en de kennis hierover bevorderen. Onze rol hierbij is aanjager en verbinder. We brengen de partijen die actief bijdragen aan deze ontwikkelingen bij elkaar.

De EnergieCampus

Hoe bereiden we ons voor op de uitdagingen die de toekomstige arbeidsmarkt stelt? En hoe kunnen we een brug slaan tussen het onderwijs en het werkveld?

Met de start van de EnergieCampus bij de BouwSchool geven we een impuls aan het toekomstvaardig opleiden van jong en oud voor de uitdagingen van vandaag en morgen. We zijn trots op deze ontwikkeling die samen met het bedrijfsleven is ontwikkeld. De EnergieCampus Breda versterkt het onderwijsaanbod in Breda en werkt intensief samen met vmbo, mbo, hbo en wo in Breda en regio.

De fysieke praktijkonderwijslocatie verzorgt opleidingen en bijscholingen voor een sector waar de komende jaren veel arbeidsplaatsen bij komen. De EnergieCampus richt zich erop om mensen zonder werk naar werk, van werk naar werk en van opleiding naar werk te begeleiden in de energiesector. Vanaf 2025 beschikt Breda en de regio daarmee over extra praktisch opgeleide mensen, die in staat zijn om te ondersteunen bij de noodzakelijke verduurzaming.

4.2.4 Techniekeducatie vanaf jonge leeftijd

Er zijn op de arbeidsmarkt veel beroepen die om technische competenties vragen. De snelle technologische ontwikkelingen versterken dit. Dit leidt ook in Breda tot een tekort aan medewerkers voor de technische beroepen. Daarnaast blijkt dat leerlingen onvoldoende beeld hebben van deze beroepen. Om een duurzame en grotere interesse onder kinderen en jongeren voor techniek te creëren, vinden wij het essentieel dat zij al op jonge leeftijd in contact komen met techniek. Zodat er geen kind van school gaat zonder kennis te hebben gemaakt met techniek. Op dit moment faciliteren we daarom de Uitvindfabriek.

We zien dat het mbo, hbo en lokale spelers in het bedrijfsleven op dit moment al concrete initiatieven ondernemen. Dit moedigen wij aan. Daarnaast vinden we het belangrijk dat het onderwijs zoekt naar meer manieren om de kennis over techniek uit te breiden. Het mbo en het hbo kunnen hier een belangrijke rol bij spelen. Bijvoorbeeld door gastlessen te verzorgen aan leerlingen van het primair en het voortgezet onderwijs. Maar ook door de leerlingen uit te nodigen bij de onderwijsinstellingen en ze actief aan de slag te laten gaan met opdrachten.

Samen met het bedrijfsleven gaan we aan de slag om leerlingen meer kennis te laten maken met techniek. Bestaande initiatieven en netwerken waarderen wij en zullen die vanuit de samenhang tussen onderwijs en economie verder ondersteunen. Daarnaast dagen we Bredase scholen uit om met meerdere teams deel te nemen aan de jaarlijkse First LEGO League, waar leerlingen vaardigheden ontwikkelen om realistische en maatschappelijke problemen op te lossen.

Vanuit de gemeentelijke ambitie werken we mee aan randvoorwaarden om de initiatieven van netwerken te ondersteunen. Wij hebben hier de rol van facilitator en aanjager.

4.2.5 Maatwerkdiploma's en deelcertificaten

De manier waarop je leert is voor iedereen anders. Het merendeel van de leerlingen kan goed uit de voeten in het reguliere schoolstelsel en de schoolloopbaan succesvol afsluiten. Maar er is ook een groep leerlingen waarvoor dat niet vanzelfsprekend is. Bijvoorbeeld omdat zij leerachterstanden of leerbeperkingen hebben of omdat ze door omstandigheden met hun motivatie kampen. Voor andere leerlingen geldt dat zij niet alle vakken van de opleiding op hetzelfde gewenste niveau kunnen afronden. Sommige leerlingen leren ook liever een vak in de praktijk.

We vinden de ontwikkelingen op het gebied van praktijkcertificaten en maatwerkdiploma's daarom van grote betekenis. Het vergroot niet alleen de kansen van leerlingen met leerachterstanden of leerbeperkingen. Het biedt leerlingen ook de mogelijkheid om juist te excelleren op punten waarop zij sterk zijn en interesses en talenten hebben. Deze vorm van diplomering vinden we zeer waardevol en biedt een belangrijk ontwikkelperspectief voor leerlingen. Verschillende scholen zijn hiermee aan de slag. Het skillspaspoort van Curio is hier een voorbeeld van. Wij gaan vanuit de ambitie van onderwijs en economie de Bredase scholen en bedrijven helpen om mogelijkheden en kansen met deelcertificaten en maatwerkdiploma's voor leerlingen en studenten verder te vergroten.

De gemeente kan hier optreden als initiatiefnemer en facilitator. We doen dit samen met de partners van het Actieplan Arbeidsmarkt en vanuit de wettelijke taken op voortijdig schoolverlaten en leerplicht.

4.3 Burgerschap: een fijne stad voor iedereen

Breda kan alleen maar een fijne stad zijn en blijven als iedereen betrokken is en een bijdrage levert. Daarom vinden we het belangrijk dat kinderen én hun ouders weten hoe zij die bijdrage kunnen leveren en wat er nodig is om fijn samen te kunnen leven. We laten ons inspireren door de principes en werkwijzen van de Familieschool. Een vertrouwde plek in de wijk waar zowel kind als ouder terecht kan voor onderwijs en sociaal maatschappelijke vragen. En waar zij ook kunnen groeien en zich kunnen ontwikkelen.

Daarom is burgerschap de derde opgave in deze onderwijsvisie. Burgerschap gaat over hoe we met elkaar omgaan, hoe we deelnemen aan de samenleving en helpen om die vorm te geven. Belangrijk daarbij is dat we elkaars normen en waarden kennen en respecteren. En dat we weten wat de beginselen zijn van democratie. Dit sluit aan bij de standaard basisvaardigheden voor het onderwijs.²⁷

Onderwijs is niet alleen de plek waar we kennis overdragen. Het is ook de plaats waar we (sociale en culturele) waarden doorgeven. Het is een oefenwerkplaats waar je als kind of jongere kennismaakt met verschillen, daarmee leert omgaan en waar je leert communiceren. Je leert over democratie, maatschappelijke veranderingen en de samenleving. Als gemeente erkennen we het belang van burgerschap en ondersteunen we het onderwijs waar mogelijk om dit zo goed mogelijk vorm te geven.

4.3.1 Democratie en kennis van de maatschappij

Internationaal onderzoek laat zien dat de Nederlandse jeugd minder burgerschapskennis heeft dan hun buitenlandse leeftijdgenoten.²⁸ Ze vinden de klassieke aspecten van burgerschap minder belangrijk. Denk aan stemmen bij verkiezingen of kennis van de lokale en nationale geschiedenis. Hun vertrouwen in (lokale) politieke partijen, het parlement en mensen in het algemeen is laag. De maatschappelijke en politieke betrokkenheid en participatie van onze jeugd blijft achter bij die in andere landen. Uit onderzoeken die zijn uitgevoerd voor het programma Verbeter Breda blijkt ook dat er weinig vertrouwen is in de overheid. En dat in kwetsbare buurten inwoners minder het gevoel hebben dat de overheid en instanties er ook voor hen zijn.

We gaan als gemeente zelf en samen met het onderwijs aan de slag met het vergroten van de kennis van democratie, maatschappij en maatschappelijke participatie bij onze jonge inwoners.

We hebben hierin de rol van aanjager en facilitator. We dragen daarbij uit wat het belang en de waarde is van democratie en laten kinderen en jongeren daarmee ervaring opdoen. Samen met de griffie faciliteren we initiatieven op het gebied van burgerschap en van kennis van de maatschappij.

4.3.2 Maatschappelijke betrokkenheid

Scholen geven steeds meer invulling aan burgerschap als basisvaardigheid. Soms door speciale lessen, soms door schoolactiviteiten en soms door de waarden van burgerschap bewust op te nemen in de schoolcultuur. Het is belangrijk dat de gemeente en onderwijspartners hier nú samen maatschappelijk breed mee aan de slag gaan. Want de binding tussen mensen, het 'wij'-gevoel, verdwijnt in hoog tempo uit onze samenleving. En dat terwijl we ons allemaal in onze eigen gemeenschap (school, vereniging, buurt, stad) veilig en vertrouwd willen voelen en erbij willen horen. Samen laten zien welke belangrijke normen en waarden we delen zorgt daarvoor. We gaan in gesprek met organisaties en initiatiefnemers om dit te bespreken en de steeds diepere kloof tussen (groepen) mensen tegen te gaan. Als gemeente willen we daarbij het goede voorbeeld geven.

Wij vinden het belangrijk dat onderwijs de maatschappelijke betrokkenheid versterkt door met leerlingen stil te staan bij vragen als wie ben je, wat kan je en wat draag je bij aan een de samenleving? Maar ook bij vragen als waar loop je tegenaan als je verschil wil maken voor jezelf, voor de ander of voor de samenleving? Ben je je bewust van je eigen invloed en verantwoordelijkheid? En hoe goed ken je de wereld eigenlijk?

We zien het concept van Maatschappelijke Diensttijd (MDT) als een waardevol instrument om gezamenlijk te werken aan sociale cohesie en maatschappelijke betrokkenheid. Op die manier doen jongeren tussen 12 en 30 iets voor een ander en zetten ze zich in voor de samenleving. In hoeverre MDT blijft, hangt mede af van rijksbeleid. Ongeacht de keuzes die het Rijk hierin maakt, zullen we als Breda blijven investeren in het meedoen van Bredase kinderen en jongeren aan de samenleving.

Ook via cultuureducatie versterken we de maatschappelijke betrokkenheid. Die levert een waardevolle bijdrage op participierend én educatief niveau. Daarnaast zetten we in op het versterken van de jeugd- en jongerenparticipatie, om jongeren een stem te geven en hun maatschappelijke betrokkenheid te vergroten. We hechten grote waarde aan het versterken van maatschappelijke betrokkenheid en nemen hier de rol van facilitator en aanjager. Samen met het onderwijs en de afdeling Wijkzaken van de gemeente Breda onderzoeken we mogelijkheden om dit aan te jagen.

Thema's burgerschap

Wij vinden het belangrijk dat leerlingen kennis hebben van de wereld. Van maatschappelijke vraagstukken in eigen land of internationale kwesties. Maar ook weten over de eigen historie, hoe zaken of ideeën zijn ontstaan, welke waarden er vanuit de geschiedenis zijn ontstaan of meespelen. Het is onze wens om dat binnen de opgave Burgerschap met onze partners in de stad op te pakken. Zo willen wij initiatiefnemers van binnen en buiten het onderwijs ondersteunen die (verantwoord en kwalitatief) aan de slag willen met maatschappelijke onderwerpen die raken aan het (samen)leven van groepen inwoners in onze stad. Als dat past bij leerdoelen of onderwerpen die in het curriculum aan bod komen, dan willen wij daarbij optrekken met schoolbesturen of een groep betrokken docenten. Het kan gaan om nieuwe thema's die maatschappelijk en in de actualiteit leven, maar ook om het verbijzonderen van thema's die in de reguliere (les)programma's zitten. Een ander onderwerp kan bijvoorbeeld zijn de monumentale of historische identiteit van de stad, zoals het Beleg van Breda tijdens de Tachtigjarige Oorlog, of recenter de bevrijding van Breda na de Tweede Wereldoorlog. Wij gaan graag met de initiatiefnemers optrekken die dit soort activiteiten willen oppakken.

4.3.3 Omgangsvormen, pesten en veiligheid

“Mensen moeten het idee hebben dat ze mee kunnen en mogen doen. Je kunt van alles uitleggen over burgerschap, democratie en het samen vormgeven van de samenleving. Maar als je ouders in de problemen komen door een toeslagenaffaire, je broer geen stageplaats kan vinden, je zus overal wordt afgewezen vanwege haar hoofddoek en de politie je steeds opjaagt als je buiten bent, leer je niet dat de overheid, de democratie of de samenleving iets positiefs voor je kan betekenen. Dat wantrouwen is erg groot. Burgerschapontwikkeling gaat volgens mij heel erg over zelfkennis, weten wat je belangrijk vindt en dat je invloed hebt om dingen te veranderen. Dat je regie kunt voeren over je eigen leven en dat je met alles wat je doet en zegt de samenleving (een beetje) mee vormgeeft. De vraag is dus hoe je mens bent tussen andere mensen.”

Rutger van Eijken,
Aanjager Verbeter Breda

Uit het participatietraject kregen we terug dat ‘de straat de school binnenkomt’. Ook krijgen we signalen dat agressie op en rond school toeneemt. Daarnaast blijft pesten een probleem, zowel op school als online. Het gaat hierbij om een verandering in de omgangsvormen. Daarbij spelen veranderende maatschappelijke waarden en normen een rol, zoals de verhouding tot gezag en autoriteit en thema's als respect en omgaan met elkaar. Verharding in omgangsvormen speelt in de school en in de (online) communicatie tussen leerlingen en leraren of tussen leerlingen onderling. Meer in het bijzonder speelt het ook in de contacten tussen ouders of verzorgers en leraren en in de manier waarop ouders of verzorgers en leraren in hun taal en gedrag een voorbeeld zijn voor de kinderen.

De omgangsvormen kunnen ook leiden tot pesten. Naast mondeling en fysiek pesten, vindt digitaal pesten (cyberpesten) steeds vaker plaats. Bij cyberpesten kan het gaan om buitensluiten op sociale media, het aanmaken van nep-accounts of zelfs bedreigen, afpersen of het verspreiden van ongewenst beeldmateriaal. Scholen zijn volgens de wet verantwoordelijk voor een veilige schoolomgeving en veel scholen hebben al een anti-pestprotocol. We vinden het belangrijk dat kinderen in Breda kunnen rekenen op een veilige schoolomgeving. Daarom biedt de gemeente de scholen een lespakket aan om de bewustwording van (de gevolgen van) cyberpesten te vergroten onder scholieren. Daarnaast werken gemeente en onderwijsveld samen aan preventie om een veilige schoolomgeving te creëren. Dit betreft niet alleen voorlichting en vroegsignalering. Ook de aanpak van problematisch en grensoverschrijdend gedrag en het herkennen van online onveiligheid zijn belangrijke thema's. We sluiten aan bij de campagne 'Breda tegen geweld', die onder andere aandacht geeft aan verboden steekwapenbezit, cybercriminaliteit en straatintimidatie. Deze campagne gaan we ook uitrollen bij de scholen.

Helaas hebben niet alle leerlingen een veilig thuis. Deze leerlingen lopen een groter risico om in de (cyber)criminaliteit te belanden. De professionals op school (onderwijs en ondersteunend) kunnen een grote rol spelen door tijdig signalen op te vangen en te bespreken. Doel is de bescherming van leerlingen en het versterken van de weerbaarheid van leerlingen, zodat zij zich niet laten verleiden tot (online) criminaliteit. We houden contact met de veiligheidscoördinatoren van scholen.

Als gemeente hebben we hier de rol van facilitator en initiatiefnemer. We sluiten hierbij aan bij de Veiligheidsvisie en de aanpak Preventie met Gezag.

4.3.4 Ouderbetrokkenheid

Ouders of verzorgers spelen een grote rol rondom en in het onderwijs. Ouderschap is breder dan de thuissituatie. Het houdt niet op bij de poort van de school. Ouders of verzorgers zijn in de eerste plaats opvoeder, maar soms ook vrijwilliger. Het is noodzakelijk dat ouders de rol van opvoeder of vrijwilliger vaker oppakken. Ouders of verzorgers kunnen door communicatie, voorbeeldgedrag en initiatieven immers een belangrijke bijdrage leveren aan een positief schoolklimaat en de omgangscultuur. Hun gedrag werkt door in de manier waarop de kinderen zich uitlaten, gedragen en zich verhouden tot elkaar en tot hun docent. We verwachten van ouders of verzorgers dat zij zich daar verantwoordelijk voor voelen en hun kinderen er actief op aanspreken als zij uit de bocht vliegen. We verwachten dan ook van ouders of verzorgers dat zij hun kinderen leren hoe het anders kan. Eventueel met hulp van de school of hulpverleners in de wijk. Het is belangrijk dat ouders of verzorgers die rol actief invullen.

Ouders of verzorgers mogen geen buitenstaander zijn van het onderwijs. Als het gaat om opvoeden en ontwikkelen beïnvloeden de wereld van de school en de wereld thuis elkaar wederzijds. We willen dat het de norm is dat niemand onverschillig staat tegenover de ander en dat we iedereen in hun waarde laten.

Wij nodigen ouders of verzorgers uit om hun betrokkenheid te vergroten. Wij geloven dat juist ouders of verzorgers met hun creativiteit kunnen bijdragen aan activiteiten rondom veiligheid en burgerschap en dat zij ervaringsdeskundigheid hebben om bij te dragen aan oplossingen bij vragen of knelpunten. In dat verband menen wij ook dat ouders of verzorgers belangrijk zijn voor elkaar als het om opvoedvraagstukken gaat. Op school komen de vraagstukken van het gezin en straat samen. Wij willen dit gesprek met elkaar faciliteren met behulp van andere organisaties (Surplus, IMW-maatschappelijke werk, politie).

4.3.5 Diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie

"Als je met een klas de dialoog aangaat over een gevoelig onderwerp, dan is het belangrijk de inhoud van het onderwerp te kennen en je te realiseren welke emoties het kan oproepen.

De kracht van de burgerschapsdocent zit in de houding dat je samen met leerlingen wil uitzoeken wat de grenzen zijn van het gesprek. Zo leer je leerlingen om hun oordeel uit te stellen, écht te luisteren naar een ander en om tot nieuwe inzichten te komen."

Docent Curio Burgerschap

We vinden het belangrijk dat je in Breda mag zijn wie je wil zijn. Dat houdt voor ons vanzelfsprekend ook in dat de ander de ruimte krijgt om te worden wie hij of zij wil zijn. Daarom vinden wij diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie belangrijk.

Met gelijkwaardigheid bedoelen we respect voor verschillen als het gaat om (culturele) achtergrond, leeftijd, genderidentiteit, opleidingsniveau, godsdienst, seksuele voorkeur, ziekte of bijzonderheid. Dit draagt bij aan een fijne en respectvolle samenleving waarin iedereen mee kan en mag doen.

Jongeren uit kansrijke gezinnen wonen vaak in fijnere buurten dan jongeren uit kansarmere gezinnen en ze krijgen vaak ook een ander beeld van de wereld voorgeschoteld. Ze reizen meer, krijgen meer verhalen mee over politiek, literatuur en andere culturen en komen vaker in contact met mensen met andere beroepen en opleidingen. Dit zijn werelden die voor veel jongeren uit kansarme gezinnen gesloten blijven. Wij zien het als een gezamenlijke taak om die andere wereld te openen, zodat jongeren zichzelf, hun talenten en hun mogelijkheden (op de arbeidsmarkt en daarbuiten) leren kennen. We doen dit door alles op alles te zetten om de verlengde schooldag te behouden. Oók als de landelijke politiek anders kiest.

We blijven ons ook hard maken voor de voortzetting van de MDT door met onze partners, ook buiten het onderwijs, actief mee te denken over programma's die persoonlijke en burgerschapsontwikkeling centraal hebben staan. Het educatief programma van de Grote Kerk is daar een voorbeeld van. Aan de totstandkoming en uitvoering daarvan dragen wij bij. Daarnaast zien we cultuur en het inzetten van influencers als belangrijke middelen om binnen het thema diversiteit en inclusie gewenste ontwikkelingen teweeg te brengen.

De gemeente heeft hier de rol van verbinder en aanjager. We sluiten aan bij het beleidskader Diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie, dat nog in ontwikkeling is. In het uitvoeringsprogramma van deze onderwijsvisie werken we de activiteiten daarvoor verder uit.

5 Slot

Samenvatting

Aanleiding

Landelijke trends zoals het lerarentekort, verminderde beheersing van basisvaardigheden en toenemende hulpvragen van jongeren vragen om aandacht. De aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt is een zorgpunt, met tekorten aan vakmensen en groeiende eisen aan digitale vaardigheden. Daarnaast zijn er zorgen over sociale omgangsvormen, burgerschapsvaardigheden en maatschappelijke betrokkenheid.

In Breda zijn er specifieke trends, waaronder een groeiende kloof tussen Bredanaars en toenemende segregatie tussen buurten. Er is ook een relatief grotere groep leerlingen met onderwijsachterstanden en verwijzingen naar speciaal onderwijs, en de deelname aan beroepsonderwijs is lager dan het landelijke gemiddelde. Breda heeft de ambitie om zich te ontwikkelen tot een internationale hotspot voor Toegepaste Technologie & Creativiteit (TT&C), en lokale onderwijsbesturen richten zich steeds meer op praktijkgericht onderwijs.

Ambitie

Deze ontwikkelingen vragen van de gemeente een vernieuwde visie op onderwijs en ontwikkeling in Breda zodat we focus aan kunnen brengen op wat we met en voor het onderwijs willen bereiken. Deze visie doet een beroep op een brede inzet en gezamenlijke verantwoordelijkheid om met de opgaven in de visie aan de slag te gaan. De ambitie is om gelijke kansen te creëren voor alle Bredase leerlingen, studenten en volwassenen die verder willen werken aan hun vorming en ontwikkeling. Juist omdat omstandigheden verschillen, moeten we onze aandacht specifiek richten op personen, scholen of buurten die extra ondersteuning nodig hebben. Zo zorgen we voor meer gelijkwaardige posities. Kansrijk ontwikkelen is de sleutel voor een succesvolle toekomst en is daarom de hoofdoelstelling (en titel) van deze onderwijsvisie.

De opgaven waarmee we aan de slag gaan zijn: Gelijke kansen, Toekomstvaardig en praktijkgericht opleiden en Burgerschap. Elke opgave bestaat uit thema's die focus bieden voor de inzet van de gemeente en de samenwerking met het onderwijs en maatschappelijke partners. Deze opgaven vloeien voort uit een uitgebreid participatieproces met input van het Bredase onderwijsveld en onafhankelijke professionals. De onderwijsvisie verduidelijkt wat de (onderwijs) partners van de gemeente mogen verwachten door vier gemeentelijke rollen te onderscheiden: initiatiefnemer, facilitator, aanjager en verbinder.

Gelijke kansen

De eerste opgave van deze visie is Gelijke kansen. Met 'gelijke kansen' bedoelen we dat inwoners kansen krijgen vanuit hun individuele mogelijkheden en niet enkel vanuit hun sociale achtergrond. Het programma Verbeter Breda werkt ook volgens dat principe.

Binnen deze opgave focussen we ons op de volgende thema's:

- › Pedagogische basis
- › Multifunctionele accommodaties en integrale kindcentra
- › Basisvaardigheden
- › Voldoende onderwijspersoneel
- › Verlengde schooldag

Toekomstvaardig en praktijkgericht opleiden

De tweede opgave van deze visie is Toekomstvaardig en praktijkgericht opleiden. Via deze opgave willen we ervoor zorgen dat de leerlingen en studenten van nu klaar zijn voor de (toekomstige) arbeidsmarkt. Dit is in lijn met de Economische visie en het Actieplan Arbeidsmarkt.

Binnen deze opgave focussen we ons op de volgende thema's:

- › Praktijkgericht onderwijs
- › Toegepaste technologie & creativiteit
- › Digitalisering en flexibilisering
- › Techniekeducatie
- › Maatwerkdiploma's en deelcertificaten

Burgerschap

De derde opgave is Burgerschap. Om je optimaal te kunnen ontwikkelen is een fijne samenleving waarin je tot je recht komt een randvoorwaarde.

Bij deze opgave focussen we ons op de volgende thema's:

- › Democratie en kennis van de maatschappij
- › Maatschappelijke betrokkenheid
- › Omgangsvormen, veiligheid en pesten
- › Ouderbetrokkenheid
- › Diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie

Aangezien de ontwikkelingen in de samenleving én in het onderwijs snel gaan en deels moeilijk te voorspellen zijn, is de looptijd van de visie 2025 tot 2030. Omdat we een hoog ambitieniveau hebben en veranderingen tijd nodig hebben, is de verwachting dat de drie hoofdopgaven ook na 2030 blijven bestaan. In 2030 kijken we opnieuw naar de invulling van de thema's, doelstellingen en activiteiten die onder de drie opgaven vallen. Zo blijven we actueel en blijven we samen met de partners aan de lat staan voor het kansrijk ontwikkelen in Breda.

Uitvoeringsprogramma

Bij deze visie wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld. Daarover wordt overleg gevoerd met de netwerkpartners. We gaan onder andere met hen bespreken hoe hun activiteiten bijdragen aan de doelstellingen en ambities uit de onderwijsvisie. Waar het kan zullen we samen nieuwe activiteiten opstarten. Financiële dekking voor de activiteiten in het uitvoeringsprogramma is een onderdeel van die gesprekken.

Het uitvoeringsprogramma fungeert als een dynamisch document dat voortdurend wordt aangepast op basis van nieuwe ontwikkelingen en behaalde resultaten. Dit betekent dat het programma elke zes maanden wordt geactualiseerd aan de hand van tussentijdse evaluaties. Deze periodieke herzieningen zorgen ervoor dat het programma actueel en flexibel blijft. Het college rapporteert deze voortgang aan de gemeenteraad zodat er transparantie en betrokkenheid bij de uitvoering is.

Vervolg

Deze visie is niet compleet zonder uitvoeringsprogramma. Daarin laten we zien hoe we met de thema's omgaan en hoe we daar concrete opgaven en doelstellingen aan verbinden. Uitgangspunt is dat we daarbij aansluiten bij bestaande activiteiten die bijdragen aan de doelstellingen. Soms kan dat naadloos, soms gaat het om een bijstelling en soms stellen we nieuwe activiteiten voor.

Voor de uitvoering zoeken we vooral de samenwerking met de huidige onderwijs- en netwerkpartners, waaronder ook het bedrijfsleven, de Waardenetwerken en Verbeter Breda. Wij realiseren ons dat het overvragen van het onderwijs altijd op de loer ligt. Dat willen wij zeker niet. We gaan voor een constructieve samenwerking, gebaseerd op vertrouwen en begrip voor elkaar. En met de ambitie om het hoogst haalbare te realiseren.

De wereld staat niet stil. Dat betekent dat we bij de aanpak van opgaven ook zullen moeten inspelen op nieuwe ontwikkelingen. We verwachten dat de drie opgaven in deze onderwijsvisie ook na 2030 om onze aandacht blijven vragen.

6

Bijlagen

1 Financiële paragraaf Onderwijsvisie

Alle onderwijspartners in de stad, variërend van primair onderwijs tot voortgezet en beroepsonderwijs, hebben met ons een belangrijke rol bij het bieden van kansen aan alle leerlingen, studenten of volwassenen die werken aan hun ontwikkeling. Daarvoor richten wij ons in deze onderwijsvisie in het bijzonder op drie opgaven: a. Gelijke kansen, b. Toekomstvaardig en praktijkgericht opleiden, c. Burgerschap.

De visie maakt duidelijk dat dit vraagt om een gezamenlijke inspanning van onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisaties, het bedrijfsleven en de gemeente. Daarbij gaat het om betrokkenheid, de inzet van expertise, mede-eigenaarschap en een financiële inspanning. Het is belangrijk dat alle partijen de bereidheid hebben om te blijven investeren in de kwaliteit van het onderwijs, in de aansluiting van het onderwijs bij de maatschappelijke actualiteit en in ontwikkelingen in het bedrijfsleven en op de arbeidsmarkt. Alleen zo zorgen we voor het borgen van een langdurig effectief onderwijsaanbod.

Wat betreft de financiële mogelijkheden om het onderwijsbeleid uit te voeren is de gemeente Breda in belangrijke mate afhankelijk van rijksbijdragen in het gemeentefonds, specifieke uitkeringen en subsidies. Voor de nabije toekomst al, is er onzekerheid over de omvang van de geldstromen zoals we die nu kennen en weten we niet hoelang deze beschikbaar blijven.

De tabel hieronder laat zien welke middelen over de periode 2024-2027 beschikbaar zijn voor lokaal onderwijsbeleid. Deze middelen zijn direct of indirect van invloed op de opgaven in de onderwijsvisie.

De Rijksbekostiging van het onderwijs wordt de laatste jaren gekenmerkt door incidentele- of kortlopende subsidies en specifieke uitkeringen. Meerjarig geeft dat een grillig beeld van beschikbare middelen. Wij kunnen ons voorstellen dat gedurende de betreffende periode wederom specifieke middelen beschikbaar komen. In het financieel overzicht op de volgende pagina kunnen we daarop niet anticiperen.

In het overzicht is een vermindering van het totaalbudget zichtbaar die wordt verklaard door de beëindiging van bijdragen vanuit het Rijk voor bijvoorbeeld het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) en het aflopen van de regeling voor de verbetering van de luchtkwaliteit in scholen, Suvis. Van bijvoorbeeld de specifieke uitkering kansrijke wijk (Verbeter Breda), waaruit Voor- en Vroegschoolse Educatie wordt bekostigd, is nog niet bekend of die vanuit het Rijk wordt gecontinueerd. De daling van de middelen voor onderwijs wordt dan ook niet verklaard door lokale keuzes of bezuinigingen, maar door het aflopen van landelijke budgetten.

Bij deze visie wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld. Daarover wordt overleg gevoerd met de netwerkpartners. We gaan onder andere met hen bespreken hoe hun activiteiten bijdragen aan de doelstellingen en ambities uit de onderwijsvisie.

Waar het kan zullen we samen nieuwe activiteiten opstarten. Financiële dekking voor de activiteiten in het uitvoeringsprogramma is een onderdeel van die gesprekken.

	2024	2025	2026	2027	
	mln. €	mln. €	mln. €	mln. €	Toelichting nr.
Onderwijs					1
Nationaal Programma Onderwijs	1,2	-	-	-	2
Waardenetwerk Kansrijke Jeugd – subsidieplafond Leert	5,2	5,0	5,0	5,0	3
Sociaal Medische Indicatie Kinderopvang		0,2	0,2	0,2	4
Volwassenen Educatie / 18+ Taal / Laaggeletterdheid Breda	0,5	0,6	0,6	0,6	5
RMC (aanpak voortijdig schoolverlaten)	0,3	pm	pm	pm	6
Regionaal Bureau Leren (lokale bijdrage aan GR)	0,7	1,2	1,2	1,2	7
Onderwijsvisie	0,1	0,1	0,2	0,2	8
Verbeter Breda SPUK Jonge kind (Voor-Vroegschoolse Educatie)	2,2	2,2	pm	pm	9
Samenwerking onderwijs-jeugd versterken pedagogische basis	pm	pm	pm	pm	10
Leerlingenvervoer	3,3	3,0	3,0	3,2	11
Onderwijshuisvesting	20,5	20,9	20,7	21,3	
Uitsplitsing:					
<i>Breedzaam</i>	12,8	13,2	13,6	14,0	
<i>Building Breda</i>	6,7	6,9	7,1	7,3	
<i>Suvis - luchtventilatie</i>	0,9	0,8	-	-	12

Toelichting op de budgetten:

- Vergoedingen vanuit het Rijk worden veelal toegekend op basis van schooljaren. In bovenstaand overzicht zijn de middelen op basis van de nu bekende gegevens bepaald op basis van kalenderjaren. Op budgetten rusten bestaande verplichtingen. Op de lokale middelen is een indexering toegepast. Het betreft afgeronde bedragen, op miljoen euro's.

- Rijksregeling NPO loopt af.
- Een deel van de onderwijsmiddelen uit de begroting is geclusterd binnen de post Waardenetwerk Kansrijke Jeugd. Deze worden gebundeld in het subsidieplafond Leert. Hierin worden middelen VVE, onderwijsachterstandenbeleid en peuterregeling in opgenomen. Bedragen worden jaarlijks pas in september van het lopende jaar definitief vastgesteld. Deze middelen worden via een SPUK aan gemeente uitgekeerd.
- SMI was t/m 2024 onderdeel van budget Waardenetwerk Kansrijke Jeugd.
- Deze middelen staan los van de specifieke uitkering educatie (Wet Educatie en Beroepsonderwijs) voor de inzet van cursusaanbod taal, rekenen en digitale vaardigheden in de WEB-regio West-Brabant. Afspraken over de inzet van deze middelen worden bovenlokaal gemaakt.
- Vanuit het Rijk ontvangen we jaarlijks de SPUK RMC. Deze middelen zetten we in voor de wettelijke taken die we uitvoeren voor het Doorstroompunt (18+). Als contactgemeente ontvangen we het totale budget voor de regio West-Brabant en zijn verdeelpunt naar de regiogemeenten. Het opgenomen bedrag betreft de lokale bijdrage die we kunnen inzetten voor doorstroompunttaken van Breda. Vanaf 2025 wordt deze financiering aangepast en herzien op basis van de komende nieuwe wet van school naar duurzaam werk. Deze bedragen zijn naar verwachting beschikbaar vanaf november 2024.
- Regionale samenwerking voor de uitvoering van de wettelijke taken rond Leerplicht en Doorstroompunt wordt geregeld via de gemeenschappelijke regeling Regionaal Bureau Leren. Inzet op leerplicht, Doorstroompunt en administratieve taken. Afspraken lopen via het regionale bestuur. In 2024 is een inhaalslag gemaakt om de taken en middelen in balans te brengen. Om die reden is de gemeentelijk bijdrage in de loop van 2024 structureel verhoogd om weer aan de wettelijke basis te kunnen voldoen.
- Ten behoeve van uitvoering onderwijsvisie, kennisdeling en projecten met het onderwijsveld (bijv. het Urban Living Lab).
- Een deel van de middelen betreft niet de lokale onderwijsbegroting. De gemeente participeert samen met andere partners in het onderwijsveld in de door het Rijk aan de Verbeter Brede Alliantie toegekende SPUK kansrijke wijk/ jonge kind met een extra impuls op VVE. De beschikbaarheid van Verbeter Breda-middelen draagt in belangrijke mate bij aan de opgave Gelijke Kansen uit de Onderwijsvisie en is daarom opgenomen in het overzicht. Vanuit het Rijk is er geen toezegging over het continueren van de regeling.
- De integrale inzet van Jeugd en Onderwijs op het programma Samen werken aan de Basis draagt bij aan de opgaven in de visie. Bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma worden in gezamenlijk overleg afspraken gemaakt over de inzet van middelen.
- De middelen leerlingenvervoer zijn voor 2024 incidenteel verhoogd.
- Rijksregeling Suvis loopt af.

Disclaimer

De bedragen in de tabel zijn bedoeld om inzicht te geven. Deze bedragen zijn opgenomen met de kennis van nu. Deze bedragen kunnen in de toekomst afwijken vanwege wijzigingen in het Rijksbeleid. Aan deze bedragen kunnen geen rechten worden ontleend.

2 Begrippenlijst

Basisvaardigheden

Vaardigheden op het gebied van taal, rekenen en wiskunde, burgerschap en digitale vaardigheden zijn nodig om mee te kunnen doen in onze maatschappij.²⁹

Burgerschap

De basisvaardigheden rondom burgerschap zijn sociale en maatschappelijke vaardigheden die leerlingen helpen om actief deel te kunnen nemen aan de samenleving. Burgerschap veronderstelt kennis over het functioneren van de Nederlandse democratie en de daarbij behorende waarden.³⁰

Hulpvragen

Hulp zoals omschreven in artikel 1.1 van de Jeugdwet. Kortgezegd gaat het om hulp bij psychische problemen, een verstandelijke beperking en/of opvoedproblemen. Jeugdhulp is bedoeld voor kinderen en jongeren tot 18 jaar en in sommige gevallen tot 23 jaar.³¹

Integrale kindcentra

De kindcentra bieden opvang en educatie voor alle kinderen van 0-12 jaar, werken aan talentontwikkeling en helpen zorgen dat alle kinderen gelijke kansen krijgen. Kinderen die dat nodig hebben, krijgen binnen het kindcentrum de zorg en extra aandacht die nodig is. Kortom, kindcentra zorgen voor een ononderbroken ontwikkelingslijn voor kinderen.³² De kindcentra kennen één pedagogisch-didactische visie, één team en één aansturing. Dit gaat dus verder dan de brede scholen, waarin het vooral om samenwerking gaat.³³

Kansengelijkheid

Van kansenongelijkheid is sprake als leerlingen met dezelfde talenten door hun specifieke achtergrond niet dezelfde resultaten behalen in het onderwijs. Van gelijke kansen is sprake als de achtergrond van leerlingen geen rol speelt in het schoolsucces dat zij kunnen behalen.³⁴

Laaggeletterdheid

Je bent als volwassene laaggeletterd als je moeite hebt met lezen, schrijven en/of rekenen. Vaak heb je dan ook moeite met digitale vaardigheden.³⁵

Multifunctionele accommodatie

Een multifunctionele accommodatie is een samenwerkingsverband waarbij verschillende maatschappelijke organisaties vanuit een centrale locatie hun voorzieningen, producten en diensten aanbieden. In veel gevallen zijn de organisaties gehuisvest in één gebouw.

Nieuwkomersonderwijs

Ouders of verzorgers van kinderen die nieuw zijn in Nederland kunnen kiezen bij welke school zij hun kinderen aanmelden. Vaak spreken deze kinderen nog niet goed genoeg Nederlands. Soms gaan deze kinderen naar een gewone school en krijgen ze daar extra begeleiding. Maar soms ook zijn ze nog niet klaar om naar een school te gaan waar iedereen Nederlands spreekt. Er zijn in Nederland daarom scholen of aparte klassen die in het bijzonder deze nieuwkomers lesgeven. In het basisonderwijs heten deze scholen vaak 'nieuwkomersschool' of 'taalschool'. In het voortgezet onderwijs heten de scholen voor nieuwkomers 'internationale schakelklassen', afgekort tot 'ISK'. Daarna kunnen nieuwkomers naar een normale klas.³⁶

Onderwijsachterstand

Bij onderwijsachterstand is er sprake van een achterstand in prestaties als er een verschil is met een vergelijkbare groep. Leerlingen met een ongunstige thuissituatie hebben een grotere kans op een onderwijsachterstand.³⁷

Onderwijsprofessional

Met onderwijsprofessional bedoelen we docenten, schoolleiders en onderwijsondersteunend personeel zoals intern begeleiders, conciërges en zorgpersoneel.

Ongewenste polarisatie

We spreken van ongewenste polarisatie, als het polarisatieproces leidt of dreigt te leiden tot conflicten tussen groepen, segregatie of het verdwijnen van de ruimte voor genuanceerde meningen.³⁸

Pedagogische basis

Een stevige pedagogische basis stimuleert de ontwikkeling van kinderen en ondersteunt ouders of verzorgers bij het opvoeden. Hij draagt bij aan het gezond, veilig en kansrijk opgroeien en helpt bij het omgaan met alledaagse opvoedvragen.³⁹

Praktijkgericht onderwijs

Bij praktijkgericht onderwijs doen leerlingen ervaring op in en buiten de school op basis van opdrachten van opdrachtgevers uit bedrijven en instellingen. Loopbaanoriëntatie is onderdeel van het examenprogramma. Met deze vakken sluiten we aan bij de behoefte van leerlingen om praktisch bezig te zijn en de relevantie van hetgeen ze leren te ervaren. Dit rust leerlingen beter uit voor een keuze en daadwerkelijke overstap naar het vervolgonderwijs.⁴⁰

Segregatie

Wanneer bevolkingsgroepen met verschillende kenmerken niet tot nauwelijks contact hebben, spreken we van segregatie. Er zijn verschillende vormen van segregatie: mentale, sociaal-culturele en ruimtelijke segregatie.⁴¹

Volwasseneneducatie

Onderwijsvormen die worden aangeboden aan diegenen die het volgen van onderwijs niet (meer) als voornaamste bezigheid hebben.⁴²

Voorschoolse educatie

Voorschoolse educatie is voor peuters van 2,5 tot 4 jaar die baat hebben bij extra ondersteuning in hun ontwikkeling. Dit draagt bij aan een goede start op de basisschool.⁴³

Vroegschoolse educatie

Vroegschoolse educatie is vergelijkbaar met voorschoolse educatie, maar dan voor kinderen uit groep 1 en 2 van de basisschool. Ook vroegschoolse educatie is bedoeld voor kinderen met een ontwikkelingsachterstand of een risico daarop.⁴⁴

3 Afkortingen

BO	Beroepsonderwijs
BSO	Buitenschoolse opvang
IKC	Integrale kindcentra
ISK	Internationale schakelklas
KO	Kinderopvang
MDT	Maatschappelijke Diensttijd
MFA	Multifunctionele accommodatie
NSOB	Nederlandse School voor Openbaar Bestuur
OAB	Onderwijsachterstandenbeleid
PO	Primair onderwijs
SO	Speciaal onderwijs
TT&C	Toegepaste technologie & creativiteit
VE	Voorschoolse educatie
VO	Voortgezet onderwijs
VVE	Voor- en voerschoolse educatie

4 Bronnenlijst

1. M. van der Steen, J. Scherpenisse, en M. van Twist, Sedimentatie in sturing: Systeem brengen in netwerkend werken door meervoudig organiseren (Nederlandse School voor Openbaar Bestuur, 2015), <https://www.nsob.nl/denktank/overzicht-van-publicaties/sedimentatie-sturing>.
2. De Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB). (z.d.). Rollen voor de overheid (publicatie Sedimentatie in sturing)
3. NOS, "Lerarentekort op basisscholen gestegen tot bijna 10 procent," 5 juli 2023, <https://nos.nl/artikel/2456228-lerarentekort-op-basisscholen-gestegen-tot-bijna-10-procent>
4. Rijksoverheid, "Nieuwe acties tegen personeelstekorten kinderopvang," 4 april 2024, <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2024/04/04/nieuwe-acties-tegen-personeelstekorten-kinderopvang>
5. Snel, J., de Kroon, S., & van der Aa, R., "Resultaten PISA-2022 in vogelvlucht," 2023, https://ris.utwente.nl/ws/portalfiles/portal/330860617/Resultaten_PISA-2022_in_vogelvlucht.pdf
6. Oberon, Factsheet: Samenwerking in beeld (2019), geraadpleegd op 3 juli 2024, <https://www.oberon.eu/media/iptlxzh1/factsheet-samenwerking-in-beeld-2019.pdf>
7. Open Overheid, Document ADDEC5D5-279C-40DE-B607-7B64E8441602, geraadpleegd op 3 juli 2024, <https://open.overheid.nl/documenten/addec5d5-279c-40de-b607-7b64e8441602/file>
8. Werk.nl, Blijvende tekorten door maatschappelijke uitdagingen, geraadpleegd op 3 juli 2024, <https://www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie/prognose-trends/blijvende-tekorten-door-maatschappelijke-uitdagingen>
9. Daas, M., e.a. (2023). Burgerschap in Beeld: Burgerschapscompetenties en burgerschapsonderwijs in vergelijkend perspectief, geraadpleegd op 3 juli 2024, <https://www.iccsnederland.nl/wp-content/uploads/2023/11/Daas-ea-2023-Burgerschap-in-Beeld.-Burgerschapscompetenties-en-burgerschapsonderwijs-in-vergelijkend-perspectief.pdf>
10. Rijksoverheid, (2023, 11 september). Kamerbrief: Meer waardering voor praktijk in het funderend onderwijs, geraadpleegd op 3 juli 2024, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/09/11/kamerbrief-meer-waardering-voor-praktijk-in-het-funderend-onderwijs>
11. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Wet van 4 juni 2015 tot wijziging van enige onderwijswetten in verband met het invoeren van de verplichting voor scholen zorg te dragen voor de veiligheid op school, Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, 2015, nr. 238, <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2015-238.html>
12. School & Veiligheid, Homepage, geraadpleegd op 3 juli 2024, <https://www.schoolveiligheid.nl/>
13. Rekenkamer Breda, Rekenkameronderzoek segregatie in Breda, geraadpleegd op 3 juli 2024, <https://rekenkamerbreda.nl/wp-content/uploads/rekenkameronderzoek-segregatie-in-breda.pdf>
14. Sardes. (2021, februari). OAB scan. Sardes.
15. BredaVandaag, (2023, 21 juni). Lerarentekort in 2032 mogelijk verdubbeld in West-Brabant, geraadpleegd op 3 juli 2024, <https://www.bredavandaag.nl/algemeen/algemeen/406564/lerarentekort-in-2032-mogelijk-verdubbeld-in-west-brabant>
16. Regionaal Samenwerkingsverband Breda, Regionaal Samenwerkingsverband Breda eo (geconsulteerd op 12 juli 2024), <https://www.rsvbreda.nl/>.
17. Regionaal Samenwerkingsverband Breda, Regionaal Samenwerkingsverband Breda eo (geconsulteerd op 12 juli 2024), <https://www.rsvbreda.nl/>.
18. Gemeente Breda, Economische visie: Internationale hotspot voor toegepaste technologie en creativiteit (geconsulteerd op 12 juli 2024), <https://www.rsvbreda.nl/>.
19. Waarstaatjegemeente.nl, "Dashboard Onderwijs", (z.d.).
20. VO-raad, Sociale veiligheid: Praktijk & ondersteuning (geconsulteerd op 12 juli 2024), <https://www.vo-raad.nl/onderwerpen/sociale-veiligheid/praktijk-ondersteuning>.
21. Gemeente Breda, Gezondheidsvisie Breda 2024-2040: Gedurfd, gezond en gelukkig, (2024), geconsulteerd op 12 juli 2024, <https://www.breda.nl/gezondheidsvisie>.
22. Gemeente Breda. (2024). "Gedurfd, gezond en gelukkig." Gezondheidsvisie. Gezondheidsvisie | Gemeente Breda
23. Gezonde School, Wat is Gezonde School?, (geconsulteerd op 12 juli 2024), <https://www.gezondeschool.nl/over-gezonde-school/wat-is-gezonde-school>.
24. Halt, Breda, (geconsulteerd op 12 juli 2024), <https://www.halt.nl/school-en-wijkaanpak/preventie-met-gezag/breda>
25. Open Overheid, Document ADDEC5D5-279C-40DE-B607-7B64E8441602, geraadpleegd op 3 juli 2024, <https://open.overheid.nl/documenten/addec5d5-279c-40de-b607-7b64e8441602/file>
26. Gelijke Kansen. Taalklas voor anderstalige kinderen, geraadpleegd via <https://www.gelijke-kansen.nl/gemeenten/breda/taalklas-anderstalige-kinderen>.
27. Standaard Basisvaardigheden nieuw in het onderzoekskader | De versterking van ons toezicht | Inspectie van het onderwijs (onderwijsinspectie.nl)
28. <https://www.iccsnederland.nl/wp-content/uploads/2023/11/Daas-ea-2023-Burgerschap-in-Beeld.-Burgerschapscompetenties-en-burgerschapsonderwijs-in-vergelijkend-perspectief.pdf>
29. Inspectie van het Onderwijs, Basisvaardigheden, geraadpleegd op 3 juli 2024, <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/basisvaardigheden>
30. Stichting Leerplanontwikkeling (SLO), Burgerschap, geraadpleegd op 3 juli 2024, <https://www.slo.nl/thema/meer/basisvaardigheden/burgerschap/>
31. Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), (2023). Hervormingsagenda jeugd 2023-2028, geraadpleegd op 3 juli 2024, <https://vng.nl/sites/default/files/2023-06/hervormingsagenda-jeugd-2023-2028.pdf>
32. Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), Wegwijzer integrale kindcentra, geraadpleegd op 3 juli 2024, <https://vng.nl/artikelen/wegwijzer-integrale-kindcentra>
33. Kohnstamm Instituut. (2021). Inclusiekenmerken IKCs. <https://kohnstammstituut.nl/wp-content/uploads/2021/05/1072-Inclusiekenmerken-IKCs.pdf>
34. Nederlands Jeugdinstituut (NJI), Wat is kansengelijkheid in het onderwijs?, geraadpleegd op 3 juli 2024, <https://www.nji.nl/kansengelijkheid-in-het-onderwijs/wat-is-kansengelijkheid-in-het-onderwijs>
35. Stichting Lezen & Schrijven, Over laaggeletterdheid, geraadpleegd op 3 juli 2024, <https://www.lezenenschrijven.nl/over-laaggeletterdheid>
36. Rijksoverheid, Onderwijs voor nieuwkomers, geraadpleegd op 3 juli 2024, <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/basisonderwijs/onderwijs-voor-nieuwkomers>
37. Wij-leren.nl, Onderwijsachterstanden en leervertraging door coronamaatregelen, geraadpleegd op 3 juli 2024, <https://wij-leren.nl/onderwijsachterstanden-leervertraging-coronamaatregelen.php>
38. Kennisplatform Integratie & Samenleving (KIS), Wat is polarisatie?, geraadpleegd op 3 juli 2024, <https://www.kis.nl/artikel/wat-polarisatie>
39. Nederlands Jeugdinstituut (NJI), Pedagogische basis, geraadpleegd op 3 juli 2024, <https://www.nji.nl/pedagogische-basis>

- ⁴⁰. Stichting Leerplanontwikkeling (SLO), Veelgestelde vragen – Praktijkgerichte programma havo, geraadpleegd op 3 juli 2024, <https://www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/havo-praktijkgericht/ontwikkelingen-havo/praktijkgerichte-programma-havo/veelgestelde-vragen-algemeen/>
- ⁴¹. Kennisplatform Integratie & Samenleving (KIS), Hoe samen leven we eigenlijk?, geraadpleegd op 3 juli 2024, <https://www.kis.nl/artikel/hoe-samen-leven-we-eigenlijk-1>.
- ⁴². Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Volwasseneneducatie, geraadpleegd op 3 juli 2024, <https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/begrippen/volwasseneneducatie>
- ⁴³. Rijksoverheid, Voorschoolse educatie, geraadpleegd op 3 juli 2024, <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/voorschoolse-en-vroegschoolse-educatie/voorschoolse-educatie>
- ⁴⁴. Nederlands Jeugdinstituut (NJI), Wat is voor- en vroegschoolse educatie (VVE)?, geraadpleegd op 3 juli 2024, <https://www.nji.nl/voor-en-vroegschoolse-educatie-vve/wat-voor-en-vroegschoolse-educatie>

